

13. ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΤΟΥ ΤΕΙΧΟΥΣ ΔΥΜΑΙΩΝ

Συνεχίσθη ἡ ἀνασκαφή τοῦ Τείχους Δυμαίων εἰς τὸν Τομέα τῆς Μέσης Πύλης, ἀπεκαλύφθησαν δὲ κατ' αὐτὴν μέχρι βάθους 2.80 μ. τὰ λείψανα τεσσάρων ὑπερκειμένων οἰκημάτων ἀναγομένων εἰς τὴν Πρωτοελλαδικὴν καὶ τὴν Ὑστεροελλαδικὴν ΙΙΙ ἐποχὴν, κατὰ τὰς ὁποίας τὸ Τεῖχος συμφώνως πρὸς τὰ κεραμικὰ εὐρήματα παρουσιάζει μεγαλυτέραν ἀκμὴν κατὰ τὴν διαρκῆ ἐπ' αὐτοῦ ζωνὴν ἀπὸ τῆς Νεολιθικῆς ἐποχῆς μέχρι τῆς Ἑνετοκρατίας.

Κατὰ τὴν ἀνασκαφὴν εἰργάσθη ὁ πεπειραμένος τεχνίτης κ. Δημ. Παπαϊωάννου.

ΣΤΡΩΜΑΤΟΓΡΑΦΙΑ. Παρὰ τὴν Μέσην Πύλιν τὸ τεῖχος εἶναι ὑψηλότερον ἐξ αἰτίας μικρᾶς κοιλότητος τοῦ ἐδάφους καὶ ἡ ἐπίχωσις ὡς ἐκ τούτου εἶναι ἡ παχυτέρα τοῦ Τείχους.

Ἡ σκαφή ἐγένετο κατὰ τάφρους σκαπτομένας ἀπὸ ΝΑ. πρὸς ΒΔ. παραλλήλως πρὸς τὸ τεῖχος τῆς Μακρᾶς Πλευρᾶς.

Τὸ ἐπιφανειακὸν στρώμα μέχρι βάθους 0.60-0.70 μ. ἀπὸ τῆς ἄνω πλευρᾶς τοῦ τείχους τῆς Μακρᾶς Πλευρᾶς ἀποτελεῖτο ἐκ χωμάτων καστανῶν ἢ καστανοτέφρων καὶ ὀστράκων ἐνετικῶν, βυζαντινῶν, ρωμαϊκῶν καὶ κλασσικῶν ἀγγείων, ὡς καὶ ἀποθραυσμάτων κεραμίδων στέγης μὴ συνοδευομένων ἀπὸ οἰκοδομικὰ λείψανα.

Εἰς βάθος 0.60-0.70 μ. ἡ πλειονότης τῶν ὀστράκων εἶναι Ὑστεροελλαδικὰ ΙΙΙ.

Ἀκολουθεῖ ἀδιατάρακτος Ὑστεροελλαδικὴ ΙΙΙ ἐπίχωσις παχυτάτη (0.80-1.90 μ.) χωριζομένη εἰς δύο κυρίως στρώματα, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἀπεκαλύφθησαν λείψανα δύο ὑπερκειμένων οἰκημάτων. Τὰ χρώματα ἦσαν ἀμμόδη ἀνοικτοῦ καστανοῦ χρώματος. Τμῆμα τοῦ δαπέδου τοῦ ἀρχαιοτέρου οἰκήματος ἦτο πλακόστρωτον καὶ ἐκαλύπτετο διὰ λεπτοῦ στρώματος τέφρας καὶ μελανῆς γῆς (πάχ. 0.08 μ.), εἶναι δὲ πυρακτωμένη καὶ ἡ ἐσωτερικὴ παρειὰ τοῦ παρ' αὐτὸ Κυκλωπείου τείχους, ὡς καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ δαπέδου ἀνευρεθέντα ὀστρακα καὶ ἀγγεῖα χρονολογούμενα εἰς τὴν Ὑστεροελλαδικὴν ΙΙ καὶ ΙΙΙΑ περίοδον καὶ τὸ πλῆθος αὐτῶν εἰς τὴν Ὑστεροελλαδικὴν ΙΙΙΒ. Πυρακτωμένα εἶναι ἐπίσης καὶ τὰ εἰς τὴν στάθμην τοῦ νεωτέρου Ὑστεροελλαδικοῦ ΙΙΙ οἰκήματος ἀνακαλυφθέντα ὀστρακα καὶ ἀγγεῖα (πίν. 175). Εἰς

τὸν ἀνασκαφέντα χῶρον ὑπῆρχον καὶ δύο βόθροι, εἰς στρογγύλος 1.20×120 μ. εἰς βάθος 0.80 - 1.30 μ. περιεῖχεν ὀστᾶ πτηνῶν καὶ ζώων, ἄφθονα θαλάσσια ὄστρεα καὶ διάφορα ὄστρακα, ἐν οἷς καὶ βυζαντινά, ἐντὸς δὲ τοῦ ἄλλου 0.90×0.80 μ. εἰς βάθος ἀπὸ 1.30 - 2.20 μ. ἐκτὸς τῶν ὀστράκων ἀνευρέθη καὶ χαλκοῦς βυζαντινὸς ἢ ἐνετικὸς δακτύλιος.

Εἰς τὴν ἐπομένην ἐπίχωσιν δὲν διαχωρίζονται εὐκρινῶς τὸ Μεσοελλαδικὸν ἀπὸ τοῦ Πρωτοελλαδικοῦ στρώματος, τὸ ὁποῖον προχωρεῖ προφανῶς εἰς βάθος μεγαλύτερον τῶν 2.80 μ., μέχρι τοῦ ὁποίου ἔφθασεν ἡ ἀνασκαφή.

Τὰ μεσοελλαδικὰ ὄστρακα εἶναι εὐάριθμα, ἐνῶ ἡ Πρωτοελλαδικὴ κεραμικὴ ἀντιπροσωπεύεται εἰς ὅλας τὰς περιόδους. Εὐάριθμα εἶναι ἐπίσης καὶ τὰ ὑστερονεολιθικὰ ὄστρακα, πολλὰ τῶν ὁποίων ἀνευρέθησαν εἰς τὴν Πρωτοελλαδικὴν ἐπίχωσιν.

Εἰς τὴν ἐπίχωσιν αὐτὴν ἀπεκαλύφθησαν ἐπίσης λείψανα δύο ὑπερκείμενων οἰκημάτων.

Ἡ ἀνασκαφὴ δὲν ἐπροχώρησε μέχρι τοῦ στερεοῦ.

Εἰς τὸν χῶρον τὸν ἀντιστοιχοῦντα εἰς τὴν Μέσην
 ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΑ ΛΕΙΨΑΝΑ. Πύλιν καὶ πρὸς Νότον αὐτῆς ἀπεκαλύφθη ἐν μέρει ἀββεστόκτιστος ὕδατοδεξαμενὴ προφανῶς Βυζαντινῶν ἢ Ἐνετικῶν χρόνων, ἐσωτερικῶν διαστάσεων 3.67×6.80 μ., πάχ. τοίχων 0.50 μ., κατὰ τὴν κατασκευὴν τῆς ὁποίας κατεστράφησαν ὀλοσχερῶς τὰ ἀρχαιότερα μνημεῖα· διότι τὰ θεμέλιά της προχωροῦν εἰς βάθος 3.70 μ. ἀπὸ τῆς ἄνω πλευρᾶς τοῦ τείχους τῆς Μακρᾶς πλευρᾶς. Οἱ τοῖχοι τῶν μακρῶν πλευρῶν baίνουσι παραλλήλως πρὸς τὸ Κυκλώπειον τεῖχος, ἀπὸ τῆς ἐσωτερικῆς γραμμῆς τοῦ ὁποίου ἀπέχει 1.90 μ. κατὰ τὸ δυτικὸν καὶ 2.30 μ. κατὰ τὸ ἀνατολικὸν πέρας ἡ ἐσωτερικὴ γραμμὴ τοῦ τοίχου τῆς βορειοανατολικῆς πλευρᾶς τῆς δεξαμενῆς. Ὁ τοῖχος οὗτος διασώζεται εἰς ὕψος 3.30 μ., οἱ τοῖχοι δὲ τῶν ἄλλων πλευρῶν εἰς ὕψος 1.43 μ. καταστραφέντες κατὰ τὰς ἐκσκαφὰς διὰ τὴν κατασκευὴν ὑπογείου θαλάμου παρὰ τοῦ Στρατοῦ τῆς Κατοχῆς. Οἱ τοῖχοι τῆς δεξαμενῆς εἶναι ἐκτισμένοι διὰ λιθοδομῆς ἐκ πλακοειδῶν ἀββεστολίθων, μεταξὺ τῶν ὁποίων παρεμβάλλονται κατὰ μικρὰς ἀποστάσεις ὀριζόντιοι ζῶναι ἐξ ἀπλῆς σειρᾶς ἀποθραυσμάτων ἀρχαίων κεράμιδων στέγης. Ἡ προσπέλασις τῆς δεξαμενῆς ἐγένετο διὰ κτιστῆς κατὰ μῆκος τῆς βορειοδυτικῆς πλευρᾶς στενῆς κλίμακος καθόδου καταληγούσης εἰς πλατύσκαλον, τῆς ὁποίας διασώζονται αἱ τέσσαρες κατώτεραι βαθμίδες (ὑψ. 0.22 - 0.31, μῆκ. 0.45 μ., πλάτ. 0.29 - 0.30, πίν. 145α).

Κατὰ τὴν κατασκευὴν τῆς δεξαμενῆς κατεστράφησαν καὶ τὰ δάπεδα τῆς ἐκ τῆς Μέσης Πύλης ὁδοῦ. Προφανῶς δὲν ἐσχηματίζετο αὐτὴ πρὸ τῆς Πύλης, ἡ ὁδὸς ὅμως ἦτο εὐρυτέρα τοῦ ἐκ 2.30 μ. ἀνοίγματος αὐτῆς. Διότι

ἐκ τῶν ἔνθεν καὶ ἔνθεν αὐτῆς οἰκημάτων διεσώθη μικρὸν τμήμα τῶν ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς παρειᾶς τοῦ τείχους καθέτως προσκεκολλημένων τοίχων. Ὁ ἀνατολικὸς ἐξ αὐτῶν βαίνει κατὰ τὴν προέκτασιν τοῦ ἀνατολικοῦ τοιχώματος τῆς Πύλης, ὃ δὲ δυτικὸς εἶναι ἐκτισμένος 0.70 μ. ἐνδότερον τοῦ δυτικοῦ τοιχώματος αὐτῆς. Ὑπὸ τὸ δάπεδον τῆς ὁδοῦ διέρχεται ὄχτος, ὃ ὁποῖος ἐδέχετο τὰ ὄμβρια ὕδατα ἐκ τῆς βραχώδους κατωφερείας καὶ τοῦ ὁποίου μικρὸν τμήμα διασώζεται μὲ λοξὴν κατεύθυνσιν πρὸς τῆς Πύλης (πίν. 145β). Τὸ τμήμα αὐτὸ τοῦ ὄχτους, ὡς καὶ τὰ τμήματα τῶν ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς Πύλης ὑστεροελλαδικῶν τοίχων εὐρίσκονται ἑψηλότερον τῆς στάθμης τοῦ δαπέδου (κατωφλίου) τῆς Πύλης.

Εἰς τὸν πρὸς Δυσμὰς τῆς Πύλης χώρον ἀνεκαλύφθησαν τὰ λείψανα τεσσάρων ὑπερκειμένων οἰκημάτων, δύο εἰς τὴν ὑστεροελλαδικὴν καὶ δύο εἰς τὴν πρωτοελλαδικὴν ἐπίχωσιν. Καὶ εἰς βάθος μὲν 0.75 μ. ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους καὶ 0.45 μ. περίπου ἀπὸ τῆς ἄνω πλευρᾶς τοῦ τείχους τῆς μακρᾶς πλευρᾶς ἀπεκαλύφθη τμήμα τοίχου (ὑψ. 0.55, πᾶχ. 0.60, μήκ. 2 μ.) τοῦ νεωτέρου ὑστεροελλαδικοῦ III οἰκήματος βαίνοντος καθέτως πρὸς τὸ τεῖχος, ἀπὸ τῆς ἐσωτερικῆς γραμμῆς τοῦ ὁποίου τὸ βόρειον πέρας αὐτοῦ ἀπέχει 3.70 μ. Ὁ τοίχος αὐτὸς δὲν καταλήγει εἰς παραστάδα, οὐδὲ κάμπτεται εἰς γωνίαν κατὰ τὸ ἀποκαλυφθὲν βόρειον πέρας, θὰ πρέπει ὅμως νὰ συνεχίζετο καὶ νὰ συνηνοῦτο πρὸς τὸ Κυκλώπειον τεῖχος, μολοντί δὲν διασώζονται ἔγνη αὐτοῦ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτήν.

Εἰς βάθος 1.90 μ. (πίν. 146α) ἀνευρέθη τὸ δάπεδον καὶ τοῖχοι πρωίμων ὑστεροελλαδικῶν οἰκημάτων. Ὁ 0.70 μ. ἐνδότερον τοῦ δυτικοῦ τοιχώματος τῆς Μέσης Πύλης τοίχος καθέτως προσκεκολλημένος ἐπὶ τοῦ Κυκλώπειου τείχους διατηρεῖται εἰς μῆκος 1.05 μ., ἡ συνέχεια δ' αὐτοῦ πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν ἔχει καταστραφῇ κατὰ τὰς ἐσκαφὰς παρὰ τοῦ Στρατοῦ τῆς Κατοχῆς, μετ' αὐτοῦ δ' ἔχει καταστραφῇ καὶ ἱκανὸν τμήμα τοῦ δαπέδου. Παρὰ τὴν αὐτὴν εἰς ἀπόστασιν 3.55 μ. πρὸς Β. σώζεται τὸ πρὸς τὸ τεῖχος τμήμα τοῦ τοίχου (ὑψ. δύο δόμων 0.33, μήκ. 2.05, πᾶχ. 0.50 μ.), τὸ πρὸς τὴν ἀνωφέρειαν τμήμα τοῦ ὁποίου ἔχει ἐπίσης καταστραφῇ παρὰ τοῦ Στρατοῦ τῆς Κατοχῆς. Μεταξὺ τῶν τοίχων αὐτῶν καὶ κατὰ τὴν προέκτασιν των πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τὸ δάπεδον εἶναι ἐπηλειμμένον δι' ὑπερύψου πηλοῦ, εἰς δὲ τὸ παρὰ τὸ τεῖχος τμήμα εἶναι ἐπεστρωμένον διὰ πλατῶν λευκοῦ ἀσβεστολίθου (πίν. 146β). Τὸ δάπεδον ἐκαλύπτετο διὰ στρώματος τέφρας πᾶχους 0.07 - 0.08 μ. Περαιτέρω εἰς τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον ἀπεκαλύφθη εἰς μῆκος 5.75 μ. τοίχος (πᾶχ. 0.45 μ.), καθέτως προσκεκολλημένος πρὸς τὸ Κυκλώπειον τεῖχος, ὃ ὁποῖος προχωρεῖ ὑπὸ τὸν ἄσκαπτον χώρον. Ἡ ἄνω πλευρὰ αὐτοῦ εὐρίσκεται εἰς βάθος 1.30 μ. ἀπὸ τῆς ἄνω πλευρᾶς τοῦ τείχους. Ἐπ' αὐτοῦ δὲ εἰς ἀπόστασιν 3.10 - 4.55 μ. ἀπὸ τῆς ἐσωτερικῆς παρειᾶς

τοῦ τείχους δυσκόλως διακρίνεται ἄνοιγμα θύρας, τὸ ὁποῖον ἔχει ἐπιμελῶς ἀποφραχθῇ, ἡ ἀπόφραξις δὲ τοῦ θυρώματος μαρτυρεῖ περὶ τῆς μακρᾶς ζωῆς τοῦ οἰκήματος. Ἡ εἴσοδος τοῦ οἰκήματος, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει ὁ τοίχος, εὐρίσκεται ἐπὶ τῆς μὴ ἀποκαλυφθείσης πρὸς τὴν ἀνωφέρειαν πλευρᾶς.

Εἰς τὸ ἐπόμενον στρῶμα μέχρι βάθους 3.20 μ. πρὸς Νότον τοῦ ὑστεροελλαδικοῦ αὐτοῦ τοίχου καὶ παρὰ τὴν γωνίαν, τὴν ὁποίαν σχηματίζει μετὰ τοῦ Κυκλωπείου τείχους, διασώζονται τμήμα τοῦ τοίχου τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς (ὑψ. 1, μήκ. ὑπὲρ τὰ 2 μ., πᾶχ. 0.50 μ.) μετὰ μέρους τοῦ διαμέσου τοίχου (ὑψ. 0.95, μήκ. 1.95, πᾶχ. 0.45 μ.) οἰκήματος ἐκ δύο τοιλάχιστον διαμερισμάτων (πίν. 147α). Ἡ ἄνω πλευρὰ τῶν τοίχων εὐρίσκεται εἰς βάθος 2.60 μ. ἀπὸ τῆς ἄνω πλευρᾶς τοῦ τείχους τῆς μακρᾶς πλευρᾶς. Ὁ τοίχος αὐτὸς τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς βαίνει λοξῶς πρὸς τὸ τεῖχος, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ἀπέχει ἡ ἐξωτερικὴ παρειὰ αὐτοῦ 0.45 μ. κατὰ τὸ βόρειον πέρασ καὶ 1.50 μ. παρὰ τὸ νότιον. Τὸ οἶκημα αὐτὸ εἶναι ἀρχαιότερον τοῦ Κυκλωπείου τείχους, κατὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ ὁποῖου κατεστράφη τὸ παρ' αὐτὸ τμήμα τοῦ τοίχου (πίν. 147β), εἰς τὸ μεταξὺ δὲ τῶν δύο, τοῦ Κυκλωπείου δηλ. τείχους καὶ τοῦ ἀνατολικοῦ τοίχου τοῦ οἰκήματος, κενὸν ἐσχηματίσθη γέμισμα ἐξ ἀργολίθων. Εἰς τὸν ἀνατολικὸν αὐτὸν τοῖχον τοῦ οἰκήματος εἶναι ἐνεκτισμένον ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς παρειᾶς ἀπόθραυσμα παρὰ τὸν πυθμὲνα χονδροειδοῦς μονοχρώμου πρωτοελλαδικοῦ ἀγγείου μετὰ χαμηλῆς ἐπιπέδου βάσεως. Τὰ ἐκ τοῦ θαλάμου τοῦ βορείου διαμερίσματος τοῦ οἰκήματος ὅστρακα ἐκτὸς ὀλίγων ὑστερονεολιθικῶν εἶναι πρωτοελλαδικά.

Παρὰ τὸ πρὸς Νότον πέρασ τοῦ τοίχου τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ οἰκήματος ἔχει ἀναφανῇ ἡ ἄνω πλευρὰ τμήματος τοίχου λοξῶς βαίνοντος πρὸς τὸ Κυκλώπειον τεῖχος.

Εἰς τὸν μεταξὺ τῆς Μέσης καὶ τῆς Κυρίας Πύλης Τομέα, εἰς τὸν ὁποῖον ἡ ἀνασκαφὴ κατὰ τὸ παρελθὸν καὶ τὸ προπαρελθὸν ἔτος εἶχε προχωρήσει εἰς βάθος 1 - 1.80 μ., ἀπεκαλύφθη εἰς μήκος 9.40 μ. ὑστεροελλαδικὸς τοίχος πᾶχ. 0.45 - 0.50 μ., ὑπερβαίνων δ' εἰς ὕψος τὰ 0.80 μ. Εἶναι ἐπίσης προσκεκολλημένος καθέτως ἐπὶ τοῦ Κυκλωπείου τείχους καὶ τὸ δυτικὸν αὐτοῦ πέρασ βαίνει ὑπὸ τὰ θεμέλια τοῦ τοίχου τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ ἀποκαλυφθέντος πέρυσι μικροῦ Ἑνετικοῦ οἰκήματος Δ'. Ἡ ἄνω πλευρὰ αὐτοῦ εὐρίσκεται εἰς βάθος 2 μ. ἀπὸ τῆς ἄνω πλευρᾶς τοῦ Κυκλωπείου τείχους κατὰ τὸ ἀνατολικὸν πέρασ καὶ 1 μ. παρὰ τὸ δυτικὸν 1 μ. ἀπὸ τῆς ἄνω πλευρᾶς τοῦ ἀνατολικοῦ τοίχου τοῦ Ἑνετικοῦ οἰκήματος Δ, ἥτις εἶναι καὶ ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους πρὸς τὴν βραχὴν ἀνωφέρειαν. Καθέτως ἐπὶ τοῦ τοίχου αὐτοῦ εἰς ἀπόστασιν 7.20 μ. ἀπὸ τῆς ἑσω γραμμῆς τοῦ Κυκλωπείου τείχους, ἀλλ' εἰς ἐπίπεδον ἀνώτερον τῆς στάθμης τοῦ δαπέδου τοῦ οἰκήμα-

1. Βλ. ΠΑΕ 1964, 61.

τος, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει ὁ ὑστεροελλαδικὸς τοῖχος, εἶναι προσκεκολλημένος μεσότοιχος μὲ κατεύθυνσιν πρὸς ΒΔ., τοῦ ὁποῖου ἀπεκαλύφθη τμήμα μήκους 3.50 μ. (πίν. 148α). Εἰς τὸν μεταξὺ τῶν τοίχων αὐτῶν χάρον ἀνεσκάφησαν τέσσαρες βόθροι.

Ἡ ἀνασκαφὴ ἀπέδωσε περὶ τὰ 80 μικρὰ κιβώτια ὄστράκων, ΚΕΡΑΜΙΚΗ. μετὰ δὲ τὴν ἐπιλογὴν αὐτῶν ἐπληρώθησαν 35 κιβώτια. Πρὸς τοῦτοις τὰ νεολιθικά, πρωτοελλαδικά, μεσοελλαδικά καὶ τὰ γραπτὰ ὑστεροελλαδικὰ ὄστρακα ἐτοποθετήθησαν ἐντὸς ἰδιαιτέρων κιβωτίων. Συνεκροτήθησαν δὲ διὰ τοῦ δοκιματώτου συγκολλητοῦ τοῦ Μουσείου Πατρῶν κ. Κων. Παυλάτου περὶ τὰ 20 ἀγγεῖα, τινὰ τῶν ὁποίων μεθ' ἱκανῶν συμπληρώσεων.

Τὰ ὄστρακα ὄλων τῶν ἀγγείων εἶναι ἐκλεκτῆς ποιότητος.

Νεολιθική. Μόνον τῆς νεωτέρας Νεολιθικῆς ἐποχῆς ὄστρακα ἀνευρέθησαν, τὰ πλείστα δ' ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν πρωτοελλαδικὴν ἐπέχουσιν.

Ὀλιγάριθμα ἐξ αὐτῶν ἀνήκουν εἰς μονόχρωμα ἀγγεῖα. Ὁ πηλός, κεραμόχρους ἢ καστανός, ἐνέχει λιθάρια καὶ μαρμαρυγίαν καὶ τὰ τοιχώματα εἶναι παχέα. Ἡ ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια εἶναι ὠμαλισμένη ἢ ἐστιλβωμένη ἢ παραλλάσει ἐντόνως κατὰ τὸν χρωματισμόν (rainbow ἢ variegated ware), ὥς εἰς ὄστρακον ἡμισφαιρικοῦ αὐτοῦ σκύφου (πίν. 148β).

Καὶ τῶν γραπτῶν ἀγγείων ὀλιγάριθμα ὄστρακα ἀνευρέθησαν.

Ὀστρακα ἐρυθροῦ πηλοῦ, καθαροῦ καὶ καλῶς ὠπημένον, τῶν ὁποίων ἡ ἐπιφάνεια εἶναι ἐρυθρὰ καὶ ἐστιλβωμένη ἢ ἐρυθρὰ κεραμόχρους καὶ ὀλιγώτερον στιλπνή, τὰ δὲ κοσμήματα γραμμικὰ χρώματος ἀμαυροῦ μελανοῦ ἢ ὑπερύθρου (B3γ) ἀποτελούμενα ἐκ παχείας γραμμῆς ἐπὶ ταινιοσχήμου λαβῆς κατὰ τὴν πρόσφυσιν αὐτῆς ἐπὶ τῆς γάστρας (πίν. 150γ) ἢ τριγώνων (πίν. 149γ). Τῆς κατηγορίας αὐτῆς εὐρέθησαν καὶ ἄγραφα ὄστρακα.

Ὀστρακον στενολαίμου ἀγγείου μετ' ἐπιπέδων χειλέων καὶ ταινιοσχήμου λαβῆς. Ὁ πηλὸς εἶναι ὑπέρυθρος. Ἐπὶ τῆς ἐστιλβωμένης ἀνοικτῆς κεραμόχρου ἐπιφανείας κοσμεῖται εἰς τὴν ζώνην μεταξὺ τῆς προσφύσεως τῆς λαβῆς καὶ τοῦ χείλους διὰ συνεχομένων κατὰ τὴν βάσιν τριγώνων καστανοῦ, ὡς ἀλοιφῆς παχέος χρώματος, νῦν ἐξιτήλου. Διὰ τοῦ αὐτοῦ χρώματος κοσμεῖται ἐπὶ τῆς λαβῆς δι' ὁμάδων ὀριζοντίων καὶ λοξῶν παραλλήλων γραμμῶν καὶ περιγράφεται τὸ χεῖλος ἐξωτερικῶς (πίν. 149α). Ἀπότμημα τετραμένης (ἢ διχαλωτῆς)γωνιώδους τὸ κάτω ἡμισυ λαβῆς (ἢ εἰδωλίου) ὑπερύθρου πηλοῦ. Ἐπὶ τῆς ἐστιλβωμένης ὑποκιτρίνου ἐπιφανείας φέρει διὰ καστανευθροῦ, ὡς ἀλοιφῆς παχέος χρώματος κόσμησιν ἐξ ὁμάδος παραλλήλων γραμμῶν καθέτως διατεταγμένων ἐπὶ τῆς προσθίας καὶ ὀριζοντίως ἐπὶ τῆς ὀπισθίας ὀψεως (πίν. 150α, β).

᾽Οστρακον εὐμεγέθους στενολαίμου ἄγγείου παρὰ τὴν βάσιν τοῦ λαιμοῦ ἐκ καθαροῦ, κεραμόχρου πηλοῦ. Ἐπὶ τῆς κιτρίνης στιλπνῆς ἐπιφανείας κοσμεῖται διὰ διπλῶν τεθλασμένων παχειῶν γραμμῶν καστανοῦ, ὥς ἀλοιφῆς παχέος χρώματος, ἐξιτήλου ἐν μέρει (πίν. 149β).

Τὰ πρωτοελλαδικὰ ὄστρακα ὅλων τῶν περιόδων ἀνευρέθησαν ἀνάμικτα εἰς τὴν ἐπίχρῳσιν.

Π ρ ω τ ο ε λ λ α δ ι κ ῆ Ι. Τῆς πρώτης περιόδου τῆς ΠΕ ἐποχῆς τὰ ἄγγεια εἶναι μονόχρωμα φέροντα παχὺ ἐπίχρῳσμα ἰσχυρῶς ἐστιλβωμένον (πίν. 153β), χρώματος ἐρυθροποῦ, καστανοῦ ἢ μελανοῦ, ἄλλων δ' ἢ ἐπιφάνεια εἶναι ἐστιλβωμένη καὶ καλύπτεται δι' ἀραιοῦ ἐπιχρίσματος χρώματος ὑπερύθρου ἢ κιτρινερύθρου, συνήθως δὲ καστανοῦ ἢ δι' ἀραιοῦ μελανοῦ πρωτογόνου γανώματος (Urfirnis, πίν. 151α, β). Ὁ πηλὸς ἐνέχει λιθάρια καὶ ποσότητες μαρμαρυγίας καὶ τὸ μεταξὺ τῶν δύο ἐπιφανειῶν στρώμα εἶναι τεφρόν, ἢ δ' ὀπτησις ἀνομοιομερῆς.

Ἐκ τῶν χαρακτηριστικῶν σχημάτων ἀνευρέθησαν ὀλίγα δείγματα σφαιρικῶν ἄγγείων μεθ' ὑποτυπωδῶς καθέτου λαιμοῦ ἢ χεῖλους (πίν. 151γ) καὶ βαθειῶν ραμφοστόμων φιαλῶν (saucelboat), ἐν οἷς ὄστρακον ἐκ τῆς προχοῆς μιᾶς εὐμεγέθους (πίν. 151δ), ὄστρακον εὐρείας ἀβαθοῦς φιάλης (πίν. 148β), πλατεῖα ταινιοσχημὸς λαβὴ μετ' ἀβαθῶν ἀυλακώσεων κατὰ μῆκος φέρουσα παχὺ ἐστιλβωμένον ἐπίχρῳσμα καστανερύθρον ἀνομοιομερές (πίν. 153β), ποὺς ἄγγείου μετὰ ποδῶν, τοῦ ὁποῖου ἢ ἐπιφάνεια εἶναι μερικῶς ἐστιλβωμένη καὶ καλύπτεται διὰ καστανερύθρου ἐπιχρίσματος (πίν. 154α)· τμῆμα τοῦ πώματος σφαιρικῆς πυξίδος (πίν. 157γ)· καὶ μόνωτον κυάθιον (ἀριθ. 792, ὕψ. 0.055 μ., πίν. 180α), ὥς τὸ GOLDMANN, Eutresis, εἰκ. 122.

Εἰς τὴν δευτέραν φάσιν τῆς πρώτης ΠΕ περιόδου τὴν μεταβατικὴν πρὸς τὴν ΠΕ II κεραμικὴν θὰ πρέπει νὰ ὑπαχθοῦν ἀπότμημα ἀνοικτῆς φιάλης μετὰ γεφύρας προχοῆς καὶ καλαθοσχήμου ταινιοειδοῦς λαβῆς προσφυομένης ἐπὶ τῆς στεφάνης τῶν χειλέων (πίν. 152γ), ἀποτμήματα πίθων, τῶν ὁποίων ἢ ἐπιφάνεια εἶναι ἐστιλβωμένη καὶ καλύπτεται διὰ μελανοῦ ἀραιοῦ πρωτογόνου γανώματος (Urfirnis, πίν. 152α, β, δ), ὥς καὶ εὐρύστομον σφαιρικὸν ἄγγειον μετὰ καμπτομένων πρὸς τὰ ἔξω χειλέων, ταπεινῆς δακτυλιοσχήμου βάσεως καὶ δύο κυλινδρικῶν ὀριζοντίων λαβῶν, πυρακτωμένον. Καλύπτεται δι' ἐστιλβωμένου κιτρινοφαίου ἐπιχρίσματος. Κατὰ τόπους μελανὸν ἐκ τῆς πυρακτώσεως (ἀριθ. Π 778, ὕψ. 0.21 - 0.217 μ., πίν. 155β).

Τὰ ἐγγάρακτα ὄστρακα εἶναι ἐλάχιστα. ᾽Οστρακον σκύφου κοσμεῖται ὑπὸ γραμμίδιων ἐπὶ τῶν χειλέων (πίν. 160α, ₅). Κλειστὸν ἄγγειον φέρει ἐπὶ τῶν ὤμων διακόσμησιν ἐκ πληρουμένων ὑπὸ λευκῆς ὕλης ἐπαλλήλων γραμμῶν καὶ στοίχου στρογγύλων στιγμῶν ἐντυπωθειῶν διὰ λεπτοτάτου σωληνοειδοῦς κυλίνδρου (πίν. 160α, ₈), εὐρύστομον δ' ἄγγειον δι' ἐπαλλήλων ἐγγαρά-

κτων γραμμῶν καὶ γραμμῶν ἐκ στιγμῶν διατεταγμένων κατὰ ζεύγη καὶ διὰ τεθλασμένης γραμμῆς ἐπὶ τῆς στεφάνης τῶν χειλέων (πίν. 160α, 10). Ἄλλα φέρουν τὴν χαρακτηριστικὴν τῶν πρωτοκυκλαδικῶν ἀγγείων διακόσμησιν, ὥς ἐκ τριγώνων πληρουμένων διὰ παραλλήλων γραμμῶν σφαιρικὸν ἀγγεῖον (πίν. 160α, 7) καὶ ἄλλο σφαιρικὸν διὰ κύκλων ἠνωμένων δι' ἐφαπτομένων καὶ πληρουμένων διὰ λευκῆς ὕλης (πίν. 160α, 9), μὲ ἰχθυόκανθαν δὲ πλατεῖα ταινιοειδῆς λαβὴ ἀγγείου, ὃ πηλὸς τοῦ ὁποίου εἶναι ὑπερύθρος καὶ ἐνέχει ἱκανὴν ποσότητα λευκῆς, μὴ ἀβροστολιθικῆς ἄμμου, ἥ δ' ἀστίλβωτος ἐπιφάνεια καλύπτεται δι' ἀραιοῦ ἐπιχρίσματος ἀνοικτοῦ καστανοῦ (πίν. 153α).

Ἐκ τῶν χονδροειδῶν ἀγγείων ἱκανὸς ἀριθμὸς πίθων φέρουν κάτωθι τῶν χειλέων διακόσμησιν διὰ πλαστικῶν ταινιῶν ἄνευ ἢ μετὰ τύπων δακτύλων ἢ ἐντομῶν (πίν. 156). Τὰ χεῖλη εἶναι ἐπίπεδα ἢ κάμπτονται πρὸς τὰ ἔσω.

Τὰ εὐμεγέθη συνήθως ἀγγεῖα φέρουν τὰς γνωστὰς διακοσμητικὰς ψευδεῖς ἢ ἀπομιμήσεις λαβῶν, ὥς ἐπιμήκη ὀγκώματα συχνὰ ἐπὶ τῶν πλαστικῶν ταινιῶν (πίν. 157α, 5-), τοξεοειδῆς ἀτρήτους (πίν. 157α, 7) ἢ τετραγώνους ἀτρήτους ἀποφύσεις, τῶν ὁποίων ἡ προσθία πλευρὰ εἶναι ἀπεστρογγυλευμένη (πίν. 157α, 1) ἢ ὀλίγον κοίλη (πίν. 157α, 2) ἢ ἔτι μᾶλλον κοίλη, ὥστε νὰ σχηματίζονται δύο ἑξοχαὶ (καὶ εἰς βαθεῖαν φιάλην ὁμοίως, πίν. 157α, 7-8) ἢ διχαλωτὴ (πίν. 157α, 3-4), ὥς εἰς τὰ ἐκ Θεσσαλίας ἀγγεῖα (ΤΣΟΥΝΤΑ, Προϊστορικαὶ ἀκροπόλεις Διμηνίου καὶ Σέσκλου, εἰκ. 170, 172, 183-185), ἢ σωληνοειδεῖς (πίν. 157α, 11) ἢ κυλινδρικοὶ (πίν. 157β).

Π ρ ω τ ο ε λ λ α δ ι κ ῆ II. Τῆς ΠΕ II κεραμικῆς εὐρέθησαν πληθώρα ὀστράκων καὶ δακτυλιοσχήμεων βάσεων βαθειῶν φιαλῶν καὶ βαθειῶν ραμφοστόμων φιαλῶν (sauceboat) μετὰ ὀριζοντίων ἢ καθέτων λαβῶν, ἐπιχριομένων διὰ τοῦ πρωτογόνου μελανοῦ συνήθως ἢ ἐρυθροποῦ γανώματος (Urfirnis), ὀστρακα ἐκ τοῦ λαιμοῦ σφαιρικῶν ὕδρων (πίν. 154β), δύο ὀστρακα πρόχων μετὰ λοξομήτου λαιμοῦ (πίν. 154β, 4-5). Ἀπηρτίσθη δὲ μεθ' ἱκανῶν συμπληρώσεων βαθεῖα φιάλη μετὰ χαμηλῆς κυρτῆς βάσεως (ἀριθ. Π 776, ὕψ. 0.056 μ., πίν. 157δ).

Ἐκ τῶν ἐγχαράκτων ἀγγείων ὀστρακὸν πίθου κοσμεῖται δι' ἐντύπων στρογγύλων σιγμῶν εἰς εἰδήεις στοίχους ἢ συστήματα στοίχων διατεταγμένων (πίν. 154γ), διὰ σχοινοειδῶν ταινιῶν ὀστρακὸν λεπτοῦ εὐρυλαίμου ἀγγείου ἐπηλειμμένου δι' ἐπιχρίσματος ἀνοικτοῦ καστανοῦ χρώματος (πίν. 160α, 3).

Τῶν γραπτῶν εὐρέθησαν ὀστρακα στενολαίμων συνήθως ἀγγείων, τῶν ὁποίων ἡ ἐπιφάνεια καλύπτεται ὑπὸ λεπτοῦ λευκοῦ ἢ ἀνοικοχρώμου ἐπιχρίσματος καὶ τὰ κοσμήματα εἶναι μελανὰ ἢ ἐρυθρὰ ἀμαυρά (dark - on - light, πίν. 159α).

Πρωτοελλαδική ΙΙΙ. Τῆς ΠΕ ΙΙΙ κεραμικῆς εὐρέθῃ πλῆθος ὄστράκων, τῶν ὁποίων ὁ πηλὸς εἶναι καθαρὸς ἐρυθρῶς ἢ κιτρινέρυθρος, τελείας ὀπτήσεως καὶ ἡ ἐπιφάνεια ἐρυθρῶς ἢ κιτρινῶς. Τὰ χεῖλη εἶναι πεπλατυσμένα καὶ σχηματίζουν στεφάνην ὀριζόντιον, εὐρεῖαν ἐνίστε (πίν. 158β) ἢ ἐπικλινῇ περὶ τὸ στόμιον.

Ἀνήκουν εἰς βαθείας φιάλας μετὰ ἢ ἄνευ λαβῶν καὶ εἰς πρόχους (πίν. 158α, γ). Οὐδὲν ἄρτιον ἀγγεῖον εὐρέθῃ.

Τῆς τάξεως τῶν μερικῶς ἐπηλειμμένων διὰ γανώματος ἀγγείων (partially glazed ware), ἅτινα τοποθετοῦνται χρονικῶς εἰς τὸ τέλος τῆς περιόδου, ἔχομεν ὀλίγα ὄστρακα, ἐν τῶν ὁποίων ἀνήκει εἰς βαθεῖαν φιάλην, τὰ χεῖλη τῆς ὁποίας καμπυλούμενα σχηματίζουν περιμετρον κυματοειδῆ (φιάλη μετὰ κυματοειδῶν χειλέων, πίν. 157γ, 3) πρβλ. KUNZE, Orchomenos III 31 ἀριθ. 14-15, πίν. X₁₋₂· ὄστράκου ραμφοστόμου βαθείας φιάλης, τῆς ὁποίας τὰ τοιχώματα εἶναι λεπτότατα, ἡ ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια καλύπτεται διὰ στιλπνοῦ μελανοῦ ἄνω καὶ ὑποτέφρου (ἀργυροῦ) κάτω γανώματος καὶ ἡ ἐσωτερικὴ δι' ὑποτέφρου (πίν. 157γ, 5).

Τῶν γραπτῶν ἀγγείων εὐρέθῃσαν: ὄστρακον, τὸ ὁποῖον ἐπὶ τῆς κιτρινῆς στιλπνῆς ἐπιφανείας φέρει δι' ἁμαυροῦ μελανοῦ χρώματος γραμμικὰ κοσμήματα ἀποτελούμενα ἐξ ἐπαλλήλων γραμμῶν καὶ συστημάτων παραλλήλων γραμμῶν, ἅτινα τέμνονται εἰς σχῆμα μαιάνδρου (πίν. 149γ). Τὸ αὐτὸ κόσμημα εἰς ΠΕ ἀγγεῖον ἐκ Τίρυνθος K. MÜLLER, Tiryns IV, 82 εἰκ. 66, 14 καὶ πίν. XXVII ἀριθ. 16 καὶ 19.

Ὁστρακον παρὰ τὴν πρόσφυσιν τῆς λαβῆς· ἐπὶ τῆς κιτρινῶς ἐπιφανείας τῆς γάστρας καὶ τῆς λαβῆς κοσμεῖται δι' ὁμάδων παραλλήλων γραμμῶν τεμνομένων χρώματος ἁμαυροῦ μελανοῦ (πίν. 150γ, 1).

Ὁστρακον παρὰ τὸ χεῖλος στενολαίμου ἀγγείου καθαροῦ καὶ καλῶς ὀπτημένου πηλοῦ· ἐπὶ τῆς ὑποκιτρίνου ἐπιφανείας κοσμεῖται ἐσωτερικῶς τοῦ χείλους διὰ πριονωτοῦ καστανομελανοῦ χρώματος, διὰ τοῦ ὁποίου περιγράφεται τὸ χεῖλος ἐξωτερικῶς (πίν. 150γ, 4).

Ὁστρακον παρὰ τὸ χεῖλος στενολαίμου ἀγγείου· ἐπὶ τῆς ὑποκιτρίνου μερικῶς ἐστιλβωμένης ἐπιφανείας κοσμεῖται ἐσωτερικῶς δι' ὁμάδων παραλλήλων καστανοῦ χρώματος γραμμίδων κρεμαμένων ἀπὸ τοῦ χείλους, τὸ ὁποῖον περιγράφεται διὰ τοῦ αὐτοῦ χρώματος (πίν. 150γ, 5).

Εἰς τὴν ΠΕ κεραμικὴν κατατάσσω χειροποίητα ἀγγεῖα, τῶν ὁποίων ὁ πηλὸς εἶναι ἐρυθρὸς καὶ ἡ ἐπιφάνεια καλύπτεται διὰ ὑποστίλπνου καστανοῦ ἢ καστανερυθροῦ γανώματος, τὸ ὁποῖον ἐκπίπτει κατὰ τόπους. Τούτων εὐρέθῃσαν μεγάλα ἀποτιμήματα ὑδριῶν μετ' ἐπιπέδου βάσεως καὶ ἀμφορεὺς σφαιρικὸς μετὰ ταινιοειδῶν λαβῶν μετ' αὐλακώσεων καὶ ἐπιπέδου βάσεως, πυρακτωμένος (ἀριθ. Π 777, ἕψ. 0.51 - 0.523 μ., πίν. 155α).

Ἡ συνέχεια τῆς ἀνασκαφῆς θὰ δείξει καὶ τὸ θέμα τῆς συνυπάρξεως νεολιθικῶν καὶ πρωτοελλαδικῶν ἀγγείων.

Μεσοελλαδική. Τῶν Μεσοελλαδικῶν ἀγγείων ἀμφοτέρων τῶν τάξεων, τῶν μινυείων δηλ. καὶ τῶν ἀμαυροχρῶμων, εὐρέθησαν εὐάριθμα ὄστρακα. Τὰ μινύεια εἶναι τεφρά, χειροποίητα τὰ περισσότερα. Τινὰ τῶν τεφρῶν εἶναι ἐγγάρακτα φέροντα διακόσμησιν διὰ μεμονωμένης σπείρας (πίν. 160β, 3) ἢ διὰ παραλλήλων τοξοειδῶν γραμμῶν (πίν. 160α, 1) ἢ διὰ πολλαπλῶν τεθλασμένων γραμμῶν διὰ κτενὸς ἐγχαραχθειςῶν (πίν. 160β, 2) ἢ διὰ παραλλήλων λοξῶν γραμμίδιων εἰς δύο ἐπαλλήλους στοίχους διατεταγμένων ἐκατέρωθεν ἀναπλάστου γραμμῆς (πίν. 160β, 5) ἢ δι' ἐπαλλήλων κυματοειδῶν καὶ παραλλήλων γραμμῶν ἐγχαραχθειςῶν διὰ κτενὸς καὶ τριγωνιδίων εἰς ἓνα στοῖχον πληρουμένων ὑπὸ λευκῆς ὕλης, ἐλάχιστα ἴχνη τῆς ὁποίας διεσώθησαν (πίν. 160β, 1). Δι' ἐγχαράκτων τριγώνων πληρουμένων διὰ παραλλήλων γραμμῶν κοσμεῖται ὄστρακον ἀγγείου ὑπερύθρου πηλοῦ (πίν. 160α, 7), ὄστρακον δὲ πώματος ἀγγείου καστανερύθρου πηλοῦ μετὰ λαβῆς ὀριζοντίως τετρημένης κοσμεῖται διὰ συνεχοῦς διπλῆς κυματοειδοῦς γραμμῆς (πίν. 160α, 4) καὶ διὰ παραλλήλων γραμμῶν ὄστρακον παρὰ τὸν πυθμένα ἀγγείου καστανερύθρου καὶ κατὰ τόπους μελανοῦ πηλοῦ (πίν. 160α, 2).

Ἐκ τῶν χονδροειδῶν ἀγγείων ἓν ὄστρακον ἀνήκει εἰς οἰκιακὸν σκεῦος μετὰ ὀριζοντίου κυλινδρικῆς λαβῆς ἐκ μελανοῦ καὶ κατὰ τόπους ἐρυθροῦ πηλοῦ κατεσκευασμένον (πίν. 153γ). Ἀμαυρόχρωμον διακόσμησιν φέρουν ἀγγεῖα ἄνευ ἐπιχρίσματος (πίν. 159β) ἢ μετ' ἐπιχρίσματος, ὥς κίτρινα μινύεια κοσμούμενα διὰ συστημάτων ὁμορρόπων γωνιῶν ὀριζοντίως διατεταγμένων κατὰ τὴν μεγίστην διάμετρον τοῦ ἀγγείου (πίν. 159β, 5) ἢ δι' ὁμάδων λοξῶν παραλλήλων γραμμῶν (πίν. 159β, γ) ἢ πῖθοι κοσμούμενοι διὰ παραλλήλων γραμμῶν ἢ δικτυωτοῦ (πίν. 159β).

Ὑστεροελλαδική. Ἐν μεγάλῃ ἀφθονίᾳ εὐρέθησαν τὰ ὑστεροελλαδικὰ ὄστρακα. Ἀνήκουν κατὰ μέγα μέρος εἰς ἀγγεῖα συμποσίου, ἀλλὰ καὶ ὀδρίας, πρόχους, ψευδοστόμους ἀμπορεῖς, ἀλάβαστρον, τρίτων πῖθον.

Εἰς τὴν ΥΕ II περίοδον χρονολογοῦνται :

Χειροποίητον μόνωτον κύπελλον κυλινδρικοῦ σχήματος μετὰ μικρᾶς ἐλαφρῶς κοίλης βάσεως· ἀποκεκρουμένον ἓν μέρος. Ἐσωτερικῶς φέρει κύκλον εἰς τὸν πυθμένα ἐρυθροῦ χρώματος. Διὰ τοῦ αὐτοῦ χρώματος φέρει κόσμησιν ἐπὶ τῆς ῥάχεως τῆς ταινιοσχίμου λαβῆς, περιγράφεται δὲ καὶ τὸ χεῖλος (ἀριθ. 786, ὕψ. 0.076 μ., πίν. 162γ).

Ὅστρακον εὐμεγέθους ἀγγείου διασώζοντος ἐκ τῆς διακοσμήσεως τὸ ἄκρον φύλλου φυτοῦ (πίν. 161γ)· ὄστρακα κλειστῶν ἀγγείων φέροντα διακόσμησιν διὰ συνεχῶν ἡμικυκλίων εἰς ὀριζοντίους σειρὰς διατεταγμένων εἰς σχῆμα φολιδωτοῦ FM 70, 1, ΥΕ IIA - IIIB (πίν. 161γ)· κυλινδρική λαβή

μετὰ τοῦ λαιμοῦ εὐμεγέθους ψευδοστόμου ἀμφορέως YE IIB - IIIA (πίν. 161β).

Εἰς τὴν YE IIIA φάσιν ἀνάγονται: βραχὺς λαιμὸς μετὰ τοῦ δίσκου τῆς κορυφῆς εὐμεγέθους ψευδοστόμου ἀμφορέως βραχυλαΐμον (πίν. 161α)· ὄστρακον κλειστοῦ ἀγγείου κοσμουμένου διὰ μεμονωμένων σπειρῶν (πίν. 180δ)· ἀλάβαστρον φέρον κόσμησιν διὰ στοίχου ἀγκυλωτῶν γραμμῶν (σχήματος U, πίν. 171β)· ὑψίπους κύλιξ μόνωτοςγωνιώδης μονόχρωμος, πυρακτωμένη, ἀποκεκρουμένη ἐν μέρει (ἀριθ. 789, ὕψ. 0.101 μ., 162γ)· χειροποίητος ὕδρία σφαιρικοῦ κωνικοῦ σχήματος μονόχρωμος, ἀποκεκρουμένη τὸν λαιμὸν καὶ τὴν βάσιν καὶ ἐν μέρει τὸ σῶμα (ἀριθ. Π 781, ὕψ. 0.405, πίν. 162α)· δύο ἀποτμήματα βαθέος κρατήρος μετὰ ὀριζοντίων κυλινδρικών λαβῶν καὶ γεφύρας προχοῆς (ἐκ τοῦ βαθύτερου YE στρώματος, πίν. 163γ).

Εἰς δὲ τὴν YE IIB φάσιν ὁ σκύφος εἶναι τὸ ἐπικρατέστερον σχῆμα τῶν ἀγγείων τῆς ἐπιχώσεως, ὥς καὶ ἐν Τίρυνθι¹. Ἀπὸ ἀπόψεως διακοσμῆσεως φέρουν λεπτὴν γραμμὴν ἢ στοίχον στιγμῶν ἐπὶ τῆς στεφάνης τῶν χειλέων καὶ ἐσωτερικῶς ὁμοκέντρους κύκλους ἐπὶ τοῦ πνυθμένου καὶ ἐνίοτε γραμμὴν κάτωθι τοῦ χείλους, ἐξωτερικῶς δὲ γραμμὴν κάτωθι τῶν λαβῶν ὑπαγόμενοι εἰς τὴν ὁμάδα τῶν ἀγγείων τοῦ λεγομένου λιτοῦ ρυθμοῦ (Open Style)² ἢ ἐσωτερικῶς εἶναι ὀλόβαφοι καὶ ἐξωτερικῶς φέρουν παχεῖαν ἢ λεπτὴν γραμμὴν περιγράφουσαν τὸ χεῖλος καὶ δύο ἢ τρεῖς ἐπαλλήλους γραμμὰς κάτωθεν τῶν λαβῶν, ὥς τὰ ἀγγεῖα τοῦ λεγομένου πλουσίου ρυθμοῦ (Filled Style).

Εἰς ἀμφοτέρων τῶν ὁμάδων τὰ ἀγγεῖα εἶναι ἐν χρήσει τὰ περιθέοντα κοσμήματα καὶ τὰ μετοπικά.

Εἰς τὸν περιθέοντα ρυθμὸν εἶναι ἐν χρήσει ποικίλα διακοσμητικὰ θέματα.

1) Τὰ στενὰ διακοσμητικὰ θέματα, ὥς ἡ κυματοειδὴς γραμμὴ κάτωθεν τοῦ χείλους ἢ περιγράφουσα τὴν βάσιν τοῦ λαιμοῦ εἰς ἀγγεῖα μετὰγωνιώδων χειλέων FM 53 (πίν. 163α), ἡ τεθλασμένη γραμμὴ FM 61 (πίν. 163α), ἄλυσοειδὲς πλέγμα ἐκ συναπτομένων κύκλων συμπεπιεσμένων FM 48,17 (πίν. 163β) ἢ ζώνη ἐξ ἐλικοειδῶν, πλοχμὸς FM 48,5 καὶ 6 (πίν. 163β), ἄλυσις συνεχῶν ρόμβων ἁπλῶν ἢ διπλῶν (πίν. 163α), σειρὰ N-οσχήμων (πίν. 163β).

2) Τὰ πλατέα συνεχῇ διακοσμητικὰ θέματα, ὥς διπλὴ κυματοειδὴς γραμμὴ πληρουμένη διὰ γραμμιδίων μετὰ ριπιδιοσχημῶν (FM 25) ἑκατέρωθεν (πίν. 164α), διπλὴ τεθλασμένη γραμμὴ πληρουμένη διὰ γραμμιδίων (πίν. 164α), πολλαπλαῖ τεθλασμέναι γραμμαὶ διαλυόμεναι εἰς ὁμάδας παραλ-

¹ AA 20, 1965, 138.

² BSA 52, 1957, 211.

λήλων λοξῶν γραμμῶν FM 59 (πίν. 164β), μεμονωμένα σπεῖραι μετ' ἀγκυλωτοῦ στελέχους FM 49,5 (πίν. 169α), συνεχεῖς σπεῖραι ἐνίοτε μετ' ὀφθαλμοῦ ἢ δικτυωτοῦ εἰς τὸ κέντρον (πίν. 164α καὶ 165α), ὁμόκεντρα τόξα ἢ ἡμικύκλια ἀνωπὰ FM 43 (πίν. 164β), μεταξὺ τῶν ὁποίων παρεμβάλλεται ἐνίοτε σύστημα ὁμορρόπων γωνιῶν FM 43,16 (πίν. 164β καὶ 165α).

3) Σειρὰ αὐτοτελῶν διακοσμητικῶν θεμάτων συμμετρικῶς διατεταγμένων, ὥς ριπιδιοσχημῶν FM 25 (πίν. 165β), στεναὶ μετόπαι ἐκ τεθλασμένης γραμμῆς ἐντὸς ζεύγους παραλλήλων περιοριζομένης (πίν. 165β), ἀλύσεως ρόμβων (πίν. 165β), συστημάτων ὁμορρόπων ἀνιουσῶν γωνιῶν (πίν. 165β).

Ἀνωπὰ διακοσμητικὰ θέματα, ὥς θαλασσία ἀνεμώνη FM 27,48 (πίν. 164β) ἢ ἀντιθετικὸν γλωσσοειδὲς FM 19,48 πληρούμενον διὰ στοίχων παραλλήλων γραμμιδίων (πίν. 164α).

Μετοπικὸς ρυθμὸς ἐκ κεντρικῆς τριγλύφου (μετόπης) μὲ δευτερεύοντα ἐκατέρωθεν διακοσμητικὰ θέματα, ὥς θαλασσίας ἀνεμώνης εἰς σχῆμα σταυροῦ ἐγγεγραμμένου ἐντὸς κύκλου FM 27, 2 εἰς ἡμισυ σκύφου (ἀριθ. 802, ὕψ. 0.09 μ., πίν. 166α) ἢ Ν-οσχήμου (πίν. 169α) ἢ ἀντιθετικῶν σπειρῶν (πίν. 169α). Εἰς ἄλλον σκύφον ἢ τρίγλυφος ἀποτελεῖται ἐκ τεθλασμένης περιοριζομένης μεταξὺ δύο ὁμάδων ἐκ τεσσάρων παραλλήλων γραμμῶν, τῶν ὁποίων αἱ δύο ἀκραῖαι ἐκάστης ὁμάδος συνεννοῦνται ἄνω ἡμικυκλικῶς, τὸ δ' οὕτω σχηματιζόμενον ἡμικυκλικὸν πλαίσιον, «ἁετωμάτιον», πληροῦται διὰ δικτυωτοῦ (πίν. 166β). Πολλοὶ σκύφοι εἶναι ὁλόβαφοι ἐσωτερικῶς καὶ ἔξωτερικῶς διὰ καστανοῦ ἢ ἐρυθροῦ γανώματος.

Ὀλίγα παραδείγματα σκύφων ἐπὶ ὑψηλοῦ ποδὸς φέρουν κόσμῃσιν διὰ συνεχοῦς σπείρας μετὰ σταυροῦ ἢ δικτυωτοῦ εἰς τὴν θέσιν τῶν περὶ τὸ κέντρον ἐλίκων (πίν. 164α).

Οἱ κρατῆρες φέρουν διακόσμησιν διὰ στενῶν μετοπῶν ἐξ ἀλύσεως ρόμβων (πίν. 167α) ἢ διὰ συνεχοῦς σπείρας (πίν. 168α) ἢ μετοπικὴν διακόσμησιν ἐκ σπειρῶν (πίν. 167β) καὶ τεθλασμένων γραμμῶν εἰς ὀριζοντίους σειρὰς διατεταγμένων (πίν. 167α) ἢ κεντρικὴν τρίγλυφον καὶ ἀντιθετικὰς σπείρας ἐκατέρωθεν (πίν. 167α, 168α, β).

Τῶν λοιπῶν σχημάτων ἀγγεῖα ἀντιπροσωπεύονται δι' ὀλίγων παραδειγμάτων.

Κωνικὸν ποτήριον ἔχον τὰς πλευρὰς κοιλοκύτους, ἐπίπεδον βάσιν καὶ χεῖλη πεπλατυσμένα σχηματίζοντα στεφάνην, κάτωθι τῶν ὁποίων προσφύονται δύο ὀριζόντιοι ταινιόσχημοι λαβαὶ — σῶζονται τὰ ἔχνη τῆς προσφύσεως τῆς μιᾶς. Ἐσωτερικῶς καὶ ἔξωτερικῶς κοσμεῖται δι' ἐπαλλήλων γραμμῶν καστανοῦ καὶ καστανερυθροῦ χρώματος καὶ δι' ὁμοκέντρων κύκλων ἐπὶ τῆς βάσεως καὶ τοῦ πυθμένου YΕ IIIB. Ὡς πρὸς τὸ σχῆμα πρβλ. FS 30 (ὕψ. 0.067 μ., πίν. 167δ).

Μόνωτον κύπελλον κοσμούμενον διὰ κυματοειδοῦς γραμμῆς (πίν. 163α)

καὶ δι' ἄλυσσειδοῦς πλέγματος ἐξ ἑλικοειδῶν ὄστρακον κλειστοῦ ἀγγείου (πίν. 163β, κάτω ἀριστερᾷ). Ὑψίποδες κύλικες κοσμοῦνται διὰ πτηνῶν (πίν. 169β) ἢ διὰ συνεχῶν ἡμικυκλίων εἰς διάταξιν φολιδωτοῦ τριγωνικοῦ (πίν. 164β), πολλὰ δ' ἐξ αὐτῶν εἶναιγωνιώδεις μονόχρωμοι. Μόνωτον κύπελλον μετὰ μικρᾶς δακτυλιοσχίμου βάσεως, δλόβαφον δι' ἐρυθροῦ χρώματος ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς (ἀριθ. Π 787, ὕψ. 0.083 - 0.085 μ.).

Ψευδόστομος ἀμφορεὺς, πυρακτωμένος· ἀποκεκρουμένος τὴν μίαν τῶν λαβῶν καὶ τὸ σῶμα ἐν μέρει. Εἰς τὴν μεταξὺ τῶν λαβῶν ζώνην ἀνθη ἐξίτηλα ἐν μέρει (ἀριθ. Π 797, ὕψ. 0.14 μ., πίν. 170α).

Τὸ ἄνω τμήμα ψευδοστόμου ἀμφορέως. Κοσμεῖται δι' ἐπαλλήλων παχειῶν καὶ λεπτῶν γραμμῶν καὶ κατὰ τὴν μεγίστην διάμετρον διὰ τεθλασμένης γραμμῆς περιοριζομένης μεταξὺ δύο ἐπαλλήλων γραμμῶν. Εἰς τὴν μεταξὺ τῶν λαβῶν χώραν κοσμεῖται δι' ἀνθέων τοῦ τύπου FM 18,109 (ἀριθ. Π 796, ὕψ. 0.075 μ., πίν. 170γ).

Ψευδόστομος ἀμφορεὺς σφαιρικός, πυρακτωμένος· ἀποκεκρουμένος τὴν γάστραν ἐν μέρει. Φέρει ὁμοίαν μετὰ τοῦ προηγούμενου κόσμησιν ἐπὶ τῆς γάστρας, εἰς δὲ τὴν μεταξὺ τῶν λαβῶν χώραν δι' ἀνθέων. Ἐπὶ τοῦ διακαρίου τῆς κορυφῆς ὁμόκεντροι κύκλοι μετ' ὀφθαλμοῦ (ἀριθ. Π 794, ὕψ. 0.15 μ., πίν. 170β).

Τὸ ἄνω τμήμα ψευδοστόμου ἀμφορέως, πυρακτωμένου. Εἰς τὴν μεταξὺ τῶν λαβῶν χώραν διακοσμεῖται δι' ἀνθέων τοῦ τύπου FM 18, 103. Ἐπὶ τοῦ διακαρίου τῆς κορυφῆς σπείρα (ἀριθ. Π 795, πίν. 170δ).

Ψευδόστομος ἀμφορεὺς ἀποκεκρουμένος τὸ στόμιον. Κοσμεῖται δι' ἐπαλλήλων παχειῶν καὶ λεπτῶν γραμμῶν ἐπὶ τῆς γάστρας, εἰς δὲ τὴν μεταξὺ τῶν λαβῶν χώραν διὰ γραμμιδίων εἰς δύο παραλλήλους τοξοειδεῖς στοίχους διατεταγμένων. Ἐπὶ τοῦ διακαρίου τῆς κορυφῆς σπείρα μετ' ὀφθαλμοῦ. (YE III B - Γ, ἀριθ. Π 798, ὕψ. 0.11 μ., πίν. 173α, β).

Τρίωτος ἀμφορεὺς κοσμεῖται διὰ τρικαμπύλων τόξων.

Ἀλάβαστρον μετὰ καθέτων πλευρῶν, κυρτῆς βάσεως καὶ δύο λαβῶν, πυρακτωμένον καὶ ἀποκεκρουμένον ἐν μέρει κοσμεῖται δι' ἐπαλλήλων γραμμῶν, εἰς δὲ τὴν ζώνην μεταξὺ τῶν λαβῶν δι' ὁμάδων βοστρυχοειδῶν παραλλήλων γραμμῶν FM 19,37 YE III B - Γ (ἀριθ. Π 785, ὕψ. 0.09 μ., πίν. 171α). Ἀλλὰ δ' ἀλάβαστρα κοσμοῦνται διὰ συνεχῶν ἡμικυκλίων εἰς σχῆμα φολιδωτοῦ τριγωνικοῦ (πίν. 171β) ἢ διὰ μετόπης πληρουμένης διὰ κυματοειδῶν ἢ τεθλασμένων γραμμῶν διατεταγμένων εἰς ὀριζοντίους σειρὰς YE III B - Γ (πίν. 171β).

Τῆς YE III Γ ἀνευρέθησαν ἄφθονα ὄστρακα, ἐκ τῶν ὁποίων ἀπηρτίσθησαν καὶ ἀγγεῖά τινα.

Μόνωτοςγωνιώδης κύλιξ μετὰ μικρᾶς βάσεως ἀποκεκρουμένη τὴν βᾶσιν

καὶ ἐν μέρει τὴν γάστραν μετὰ τῆς λαβῆς, ὁλόβαφος ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς διὰ καστανοῦ γανώματος (FS 240, ἀριθ. 788, ὕψ. 0.093 μ., πίν. 171γ).

Κρατὴρ μὲ ὀριζοντίους ταινιοσχήμους λοβὰς κάτωθι τοῦ χείλους καὶ μικρᾶς δακτυλιοσχήμου βάσεως, ἀποκεκρουμένος τὴν γάστραν ἐν μέρει. Κοσμεῖται κατὰ μεγίστην διάμετρον διὰ δύο παχειῶν ἐπαλλήλων γραμμῶν καστανοῦ χρώματος, διὰ τοῦ αὐτοῦ δὲ χρώματος περιγράφεται ἡ βᾶσις καὶ τὸ χεῖλος (FS 294, ἀριθ. Π 784, ὕψ. 0.225 μ., πίν. 162β).

Πρόχους ὠοειδοῦς σχήματος, πυρακτωμένη· ἀποκεκρουμένη τὴν βᾶσιν, τὴν λαβὴν καὶ τὴν γάστραν ἐν μέρει. Φέρει κόσμησιν δι' ἐπαλλήλων γραμμῶν ἀραιῶς διατεταγμένων εἰς τρία ζεύγη ἐπὶ τῆς γάστρας καὶ τριῶν ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ (ἀριθ. Π 779, ὕψ. 0.222 μ., πίν. 172γ).

Ὑδρία σφαιρικοῦ κωνικοῦ σχήματος μετὰ ταπεινῆς ἐπιπέδου βάσεως· ἀποκεκρουμένη ἐν μέρει. Εἶναι ἐπηλειμμένη διὰ καστανοῦ καὶ κατὰ τόπους καστανεῦθρου γανώματος (ἀριθ. Π 782, ὕψ. 0.35 μ., πίν. 172α).

Ὑδρία συμπεπιεσμένου σφαιρικοῦ κωνικοῦ σχήματος μετὰ ταπεινῆς ἐπιπέδου βάσεως· ἀποκεκρουμένη ἐν μέρει. Καλύπτεται διὰ καστανοῦ γανώματος (ἀριθ. Π 783, ὕψ. 0.25 μ., πίν. 172β).

Σφαιρικὸν ἄγγειον ἄωτον, ὁλόβαφον διὰ καστανοῦ γανώματος (ἀριθ. Π 780, ὕψ. 0.158 μ., πίν. 172δ).

Ψευδόστομος ἀμφορίσκος ἀποκεκρουμένος τὸ στόμιον, τὰς λαβὰς καὶ τὸ σῶμα ἐν μέρει. Εἰς τὴν μεταξὺ τῶν λαβῶν χώραν φέρει δύο τρίγωνα πληρούμενα διὰ κυματοειδῶν γραμμῶν εἰς καθέτους σειρὰς διατεταγμένων, ἐντὸς δὲ τοξοειδοῦς πλαισίου χωριζομένου δι' ἐγκαρσίων γραμμῶν εἰς τρία καμπυλόγραμμα τρίγωνα φέρει κυματοειδεῖς γραμμὰς εἰς ὀριζοντίους σειρὰς διατεταγμένας (ἀριθ. Π 799, ὕψ. 0.092 μ., πίν. 173γ).

Ὅστρακα ψευδοστόμων ἀμφορέων κοσμοῦνται διὰ θαλασσίας ἀνεμώνης εἰς σχῆμα κύκλου ἐστιγμένου εἰς τὸ κέντρον καὶ περιβαλλομένου ὑπὸ στιγμῶν FM 27, 16 (πίν. 176β) ἢ διὰ περιβαλλομένων διὰ γραμμῶν ἐκ στιγμῶν τριγώνων, τὰ ὅποια διὰ δύο τεμνομένων γραμμῶν ἐκ στιγμῶν χωρίζονται εἰς τέσσαρα διαμερίσματα, τρία τριγωνικά καὶ ἓν ρομβοειδές (πίν. 176α) ἢ διὰ ρόμβων (πίν. 180δ), κλειστὸν δ' ἄγγειον διὰ δικτυωτῶν τριγώνων (πίν. 180δ).

Κατὰ τὸν Κροσσωτὸν Ρυθμὸν (Fringed Style) φέρουν διακόσμησιν δι' ὁμοκέντρων τόξων ἢ ἡμικυκλίων, ἀπὸ τοῦ ἐξωτερικοῦ τῶν ὁποίων ἐκφύονται ἀκτινοειδῶς γραμμίδια ἢ στιγμαί, ψευδόστομος ἀμφορεὺς σφαιρικοῦ κωνικοῦ σχήματος (ἀριθ. Π 801, ὕψ. 0.161 μ., πίν. 176γ) καὶ ὅστρακα ἄλλων (πίν. 176β).

Ἀπότμημα πυξιδιοσχήμου ἄγγείου μετὰ καθέτων καμπυλουμένων πρὸς τὰ ἔσω πλευρῶν καὶ ἐπιπέδου βάσεως πατούσης ἐπὶ τριῶν ὑποτυπωδῶν

ποδῶν φέρει μετοπικὴν διακόσμησιν κατὰ τὸν Σύμπυκνον Ρυθμόν (Close Style). Αἱ μετόπαι χωρίζονται διὰ τῶν διαγωνίων εἰς τέσσαρα τρίγωνα πληρούμενα διὰ παραλλήλων γραμμῶν ἢ πληροῦνται διὰ κυματοειδῶν γραμμῶν εἰς ὀριζοντίους σειρὰς διατεταγμένων ἢ φέρουν κατὰ τὰς γωνίας ὁμόκεντρα τόξα ἀνωπιά, ὥστε νὰ σχηματίζεται μεταξὺ αὐτῶν σταυροειδὲς κενόν (ἀριθ. Π 800, ὕψ. 0.055 μ., πίν. 174α). Τὴν αὐτὴν διακόσμησιν φέρει καὶ ἄλλο πυξιδιόσχημον ἀγγεῖον ἐκ Κλάους Πατρῶν. Μ. Πατρῶν ἀριθ. Π 355. ΠΑΕ, 1937, 90, εἰκ. 9 καὶ ΑἸΑ 1960, 9, ἀριθ. 25, πίν. 3, εἰκ. 19.

Κατὰ τὸν Σύμπυκνον Ρυθμόν ἐπίσης μεγαλοπρεπῆς κρατὴρ, τοῦ ὁποίου εὐρέθησαν πολλὰ ἀποτμήματα καὶ τὰ ἐλλείποντα ὅστρακα τοῦ ὁποίου ἀπερρίφθησαν ἔξω τοῦ τείχους παρὰ τοῦ Στρατοῦ τῆς Κατοχῆς, κοσμεῖται διὰ καθέτων παραλλήλων γραμμῶν σχηματίζουσῶν παρὰ τὸ χεῖλος ζωφόρον ἐξ ἀλληπαλλήλων ρόμβων καὶ ὁμοκέντρων ἡμικυκλίων ἀντιθετικῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων παρεμβάλλονται συστήματα ὁμορρόπων γωνιῶν ἢ τεθλασμένη γραμμὴ (πίν. 174β).

Τοῦ Ρυθμοῦ τοῦ Σιτοβολῶνος (Granary Style) ἀνευρέθησαν ὅστρακα σκύφων καὶ ἀμφοροειδῶν ἀγγείων φέροντα τὴν χαρακτηριστικὴν κυματοειδῆ γραμμὴν ὀριζοντίως διατεταγμένην (πίν. 175α, β), συνεκροτήθησαν δέ : Ὑψίπους κωνικὴ κύλιξ, πυρακτωμένη, ἀποκεκρουμένη τὴν βάσιν καὶ τὸ σῶμα ἐν μέρει, ὀλόβαφος δι' ἀραιοῦ καστανοῦ γανώματος ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς ἐξαιρέσει τῆς ζώνης μεταξὺ τῶν λαβῶν (ἀριθ. Π 790, ὕψ. 0.185 μ., πίν. 175γ). Ὑψίπους κύλιξ κωνικὴ μετὰ συστελλομένων ὀλίγων χειλέων, πυρακτωμένη. Ἡ ἐσωτερικὴ ἐπιφάνεια καὶ ὁ πούς εἶναι ὀλόβαφος δι' ἀραιοῦ καστανοῦ γανώματος· διὰ τοῦ αὐτοῦ χρώματος περιγράφεται τὸ χεῖλος καὶ φέρει τέσσαρας ἐπαλλήλους γραμμὰς ἐπὶ τῆς γάστρας κάτωθι τῶν λαβῶν, ἐπὶ δὲ τῆς ζώνης μεταξὺ τῶν λαβῶν ἀνὰ μίαν λοξὴν γραμμὴν ἐκατέρωθεν τῆς λαβῆς ἐκφυομένην κάτωθι τῆς προσφύσεως (ἀριθ. Π 791, ὕψ. 0.141 - 0.145 μ., πίν. 175γ). Βαθεῖα κύλιξ ἐπὶ ὑψηλοῦ ποδός, ἀποκεκρουμένη τὴν βάσιν καὶ ἐν μέρει τὴν γάστραν. Ἡ ἐσωτερικὴ ἐπιφάνεια εἶναι ἐπηλειμμένη διὰ ἀραιοῦ καστανερύθρου καὶ ἡ ἐξωτερικὴ δι' ἀραιοῦ καστανοῦ γανώματος (FS 306, ἀριθ. Π 793, ὕψ. 0.106 μ., πίν. 171γ).

Τὰ ὅστρακα τῶν κλασσικῶν καὶ ἐλληνιστικῶν ἀγγείων εἶναι ὀλιγάριθμα, ὥς καὶ τὰ Βυζαντινὰ μετὰ ὑαλωδῶν χρωμάτων (πίν. 178γ).

Χαλκοῦν μονόστομον μαχαίριον μετὰ συναφοῦς λα-
 ΑΝΑΜΕΙΚΤΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ. βῆς (ἀριθ. X 117, ὀλικὸν μήκος 0.209, τῆς δὲ λεπί-
 δος 0.167 μ., πίν. 177β). Ἐπὶ τῆς λαβῆς δύο ἀμφικέφαλοι ἥλοι διὰ τὴν ἐφή-
 λωσιν τοῦ εὐφθάρτου στελέχους.

Χαλκοῦν ἐγχειρίδιον μετ' ἐλεφαντίνης λαβῆς, πυρακτωμένης (ἀριθ. X 118,

ὀλικὸν μήκος 0.237, τῆς δὲ λεπίδος 0.134 μ., πίν. 177α). Ἡ λεπὶς ἐνισχύεται ἀμφοτέρωθεν διὰ πλατείας 0.008 μ. ράχως, τὴν δὲ λαβὴν περιβάλλει ἑκατέρωθεν περιχέλωμα διὰ τὴν στερέωσιν τοῦ ἐλεφαντίνου στελέχους, διὰ τὴν ἐφήλωσιν τοῦ ὁποίου φέρει ἀμφικέφαλον ἥλον κατὰ τὴν ρίζαν τῆς λεπίδος. Εὐρέθη μετὰ τῆς χαλκῆς ἀρπῆς ἀριθ. X 119 καὶ τῆς σμίλης ἀριθ. X 120 ἐπὶ τοῦ καλύπτοντος τὸ πλακόστρωτον δάπεδον τοῦ ἀρχαιοτέρου ΥΕ ΙΙΙΑ - Β οἰκήματος στρώματος τέφρας.

Χαλοῦν μονόστομον μαχαίριον μετὰ δρεπανοειδοῦς λεπίδος καὶ συναφοῦς λαβῆς (ἀριθ. X 119, ὀλικὸν μήκος 0.174, τῆς δὲ λεπίδος 0.133 μ., πίν. 177δ).

Δύο χαλκοὶ ἐτερόστομοι πελέκεις ἢ σμίλαι (ἀριθ. X 120 μήκ. 0.155 μ. καὶ X 116 μήκ. 0.172 μ., πίν. 177γ, ε).

Βυζαντινὸς ἢ ἐνετικὸς χαλκοὺς δακτύλιος μετὰ συμφυοῦς σφενδόνης, ἐπὶ τῆς ὁποίας φέρει ἐγγράρακτον διακόσμησιν διὰ ρομβοειδοῦς μὲ διπλοῦν περιγράμμα καὶ παραλλήλων γραμμίδων εἰς τὰ κενά.

Λεπίδες ὀψιμανοῦ. Πέλεκυς ἀτρητος ἐξ ἀμμολίθου μετὰ ἀβαθοῦς ἐντομῆς ἐπὶ τῆς περιφερείας, ἣτις ἐχρησίμευεν, ἵνα δι' ἱμάντος συνδέηται ἀσφαλέστερον μετὰ τοῦ στειλεοῦ (ἀριθ. Α 196, μήκ. 0.115 μ., πίν. 178α) καὶ τὸ πρὸς τὴν κόψιν ἦμισυ τετρημένον πελέκεως ἐκ λευκοῦ ἀσβεστολίθου (ἀριθ. Α 197, μήκ. 0.005 μ., πίν. 178β).

Ὅστεινον αἰχμηρὸν ἐργαλεῖον (ἀριθ. X 115, μήκ. 0.085 μ., πίν. 179α). Τμήματα κεράτων ἐλάφου (ἀριθ. X 113, μήκ. 0.11 μ. καὶ ἀριθ. X 114, μήκ. 0.13 μ., πίν. 179α).

Ἀποτμήματα πηλίνων εἰδωλίων βοός : Κορμὸς εἰδωλίου βοὸς φέροντος διὰ καστανοῦ χρώματος τρεῖς παραλλήλους γραμμὰς ἀνὰ μίαν ἐπὶ τῆς κοιλίας ἀμφοτέρωθεν καὶ τὴν τρίτην κατὰ μήκος τῆς ράχως, ἀφ' ἧς κρέμονται συνεχῇ ἡμικύκλια ἑκατέρωθεν (ἀριθ. Π 803, ὕψ. 0.04, μήκ. 0.07 μ., πίν. 179β).

Τὸ πρόσθιον ἦμισυ εἰδωλίου βοὸς ἀποκεκρουμένου τὴν κεφαλὴν ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ καὶ τοὺς πόδας. Κοσμεῖται διὰ δύο ὀριζοντίων γραμμῶν ἐπὶ τῆς κοιλίας ἀμφοτέρωθεν καὶ δι' ἐγκαρσίων παραλλήλων (ἀριθ. Π 804, ὕψ. 0.025, μήκ. 0.045 μ., πίν. 179β).

Τὸ πρόσθιον ἦμισυ εἰδωλίου βοὸς ἀποκεκρουμένου τὴν κεφαλὴν ἐν μέρει καὶ τοὺς πόδας. Δι' ἐρυθροῦ χρώματος φέρει περὶ τὸν λαιμὸν γραμμὴν ὡς κλοιὸν καὶ κατὰ μήκος τῆς ράχως γραμμὴν, ἑκατέρωθεν τῆς ὁποίας ἐκφύονται ἄλλαι παράλληλοι (ἀριθ. Π 805, ὕψ. 0.045, μήκ. 0.036 μ., πίν. 179β).

Ὀκτάφυλλον ροδακόσχημον σφονδύλιον μάλλον ἢ χάνδρα ἐξ ὑποκυάνου ὑαλομάζης (ἀριθ. X 121, διαμ. 0.018 μ.).

Μέγας ἀριθμὸς σφονδυλίων, σφαιρικῶν, κωνικῶν καὶ ἀμφικωνικῶν πηλίνων ἢ ἐκ στεατίτου, δύο δ' ἐθμεγέθη κολουροκωνικά πήλινα πρωτοελλαδικά (ῥψ. α 0.051, β 0.0565 μ., πίν. 180α).

Πηνίον πήλινον φέρον ἐπὶ τῆς ἐτέρας πλευρᾶς ἐξάκτινον ἀστερίσκον ἐξ ἐγχαράκτων διαμέτρων (μήκ. 0.042 μ., πίν. 180α).

Δισκάρια τετρημένα ἐκ βάσεως ἀγγείου καὶ δοτράκων (πίν. 180γ). Ἀπότμημα ἡχρωμένου ἐρυθροῦ πηλοῦ ἐστίας (πίν. 154α).

Ἀπηνθρακωμένοι σπόροι κυάμου μικροῦ μεγέθους ὀλίγον κάτωθι τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους εὑρεθέντες (πίν. 180β).

Χαλκοῦν νόμισμα τῆς Ἡλίδος τοῦ β' ἡμίσεος τοῦ 4ου αἰ. Ἐμπροσθεν Ζεὺς δεξιᾷ, ὀπισθεν ἵππος τροχάζων δεξιᾷ πρβλ. BMC XV, 6. Ἐνετικά νομίσματα τῶν δογῶν Marc(o) Corn(aro) τὸ 1365 καὶ Ant(onio) Venerio τὸ 1382.

ΕΥΘΥΜΙΟΣ Ι. ΜΑΣΤΡΟΚΩΣΤΑΣ

α. Ὁ ἀνασκαφεὺς χώρος εἰς τὸν τομέα παρὰ τὴν Μέσσην Πύλιν.
Γενικὴ ἀποψὶς ἀπὸ Νότον.

β. Ἀποχρυστωμένος ἀνοικτός εἰς τὴν Μέσσην Πύλιν.

α. Στρωματογραφία εις τὸν ἀνασκαφικὸν τομέα παρὰ τὴν Μέσῃν Πύλῃν.
Τὰ δύο ἀνώτερα στρώματα ΥΕ.

β. Ὁ ἀνασκαφεὶς χώρος εις τὸν τομέα παρὰ τὴν Μέσῃν Πύλῃν.

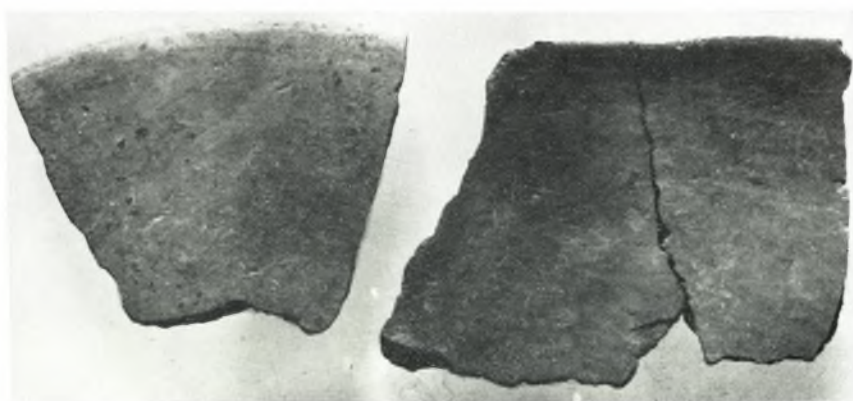

α. Ὁ ἀνασκαφείς χώρος εἰς τὸν Τομέα τῆς Μέσης Πύλης ἀπὸ Δυσμῶν.
Ἀριστερῇ ΥΕ ΙΙΙΓ τοῖχος καὶ δεξιᾷ αὐτοῦ τμήματα τοίχων ἀρχαιο-
τέρου, ΙΙΕ ἴσως, οἰκήματος.

α. Οί αποκαλυφθέντες ΥΕ τοῖχοι εἰς τὸν Τομέα μεταξὺ
Μέσης καὶ Κυρίας Πύλης.

β. *Όστρακον ΠΕ ἀνοιχτῆς φιάλης καὶ νεολιθικοῦ ἡμισφαιρικοῦ σκύφου.

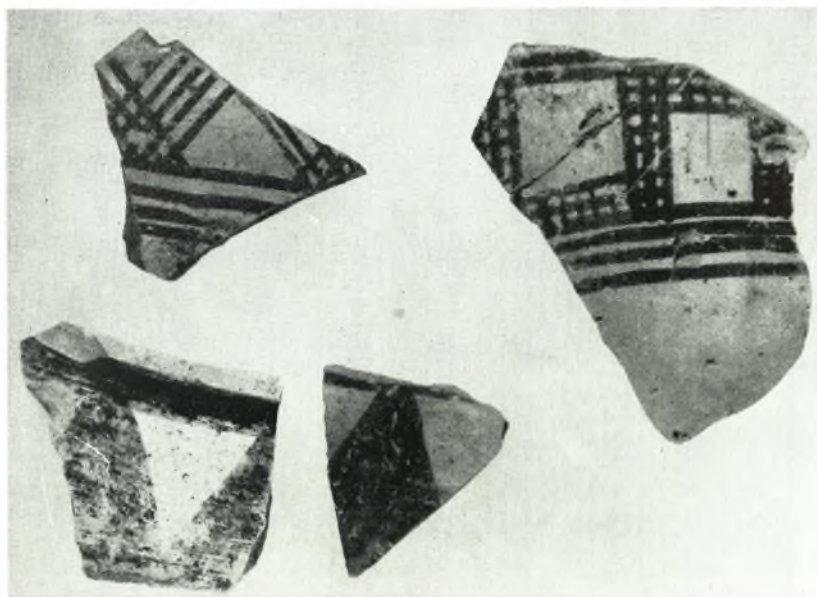

α

β

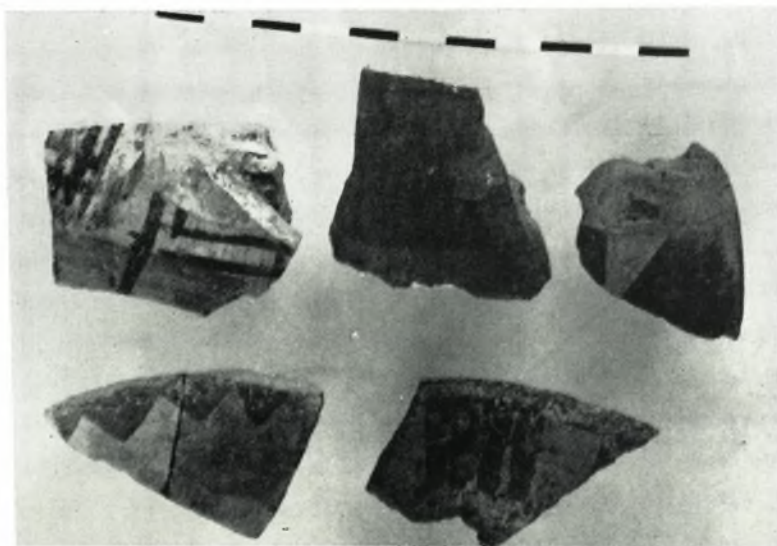
α - β. *Οστρακα νεολιθικῶν ἀγγείων.

γ. *Οστρακα γραπτῶν ΠΕ ἀγγείων καὶ νεολιθικῶν.

α β
α - β. Ἀπότμημα νεολιθικῆς τετραμένης λαβῆς ἢ εἰδωλίου
(προσθία καὶ ὀπισθία ὄψεις).

γ. Ὑστρακα γραπτῶν ΠΕ ἀγγείων καὶ νεολιθικοῦ
(εἰς τὸ μέσον τῆς πρώτης σειρᾶς).

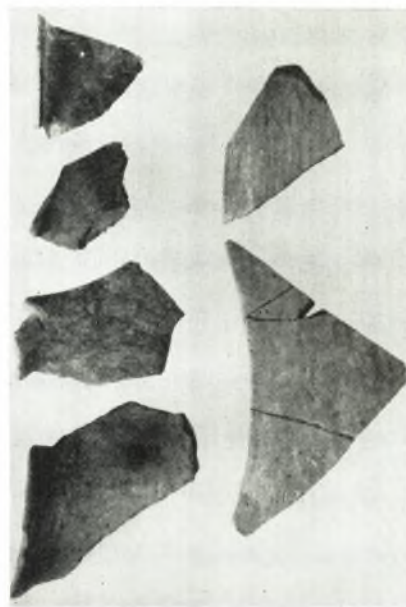

β

α - β. ΠΕ I ὄστρακα μετά σφουγγίου γανώματος (Urfirnis).

α

δ. Ὑστρακα ΠΕ I βαθειῶν ραμφοστόμιων φιαλῶν (sauceboat).

γ. Ὑστρακα ΠΕ I σφαιρικῶν ἀγγείων μετὰ καθέτου λαμποῦ ἢ χερίλους.

α - β. Ἀποτμήματα ΠΕ Ι - ΙΙ πύθου μετὰ μέλανοῦ πρωτογόνου γανώματος (Urfirnis).

δ. ΠΕ Ι ὅστρακα μετὰ μέλανοῦ πρωτογόνου γανώματος (Urfirnis).

α

γ. Ἀπότμημα ΠΕ Ι ἀνοικτῆς φιάλης μετὰ ταινιοσχήμου λαβῆς καὶ γεφύρας προχοῆς.

β. Ώστρακα ΠΕ Ι άγγείων φέροντα
ξυτιλβωμένον επίχρησμα.

γ. *Απότμημα ταινιοσχίμου λαβής προϊστορικού
άγγείου και ὀστρακον ΜΕ οίκιαζού σκεύους.

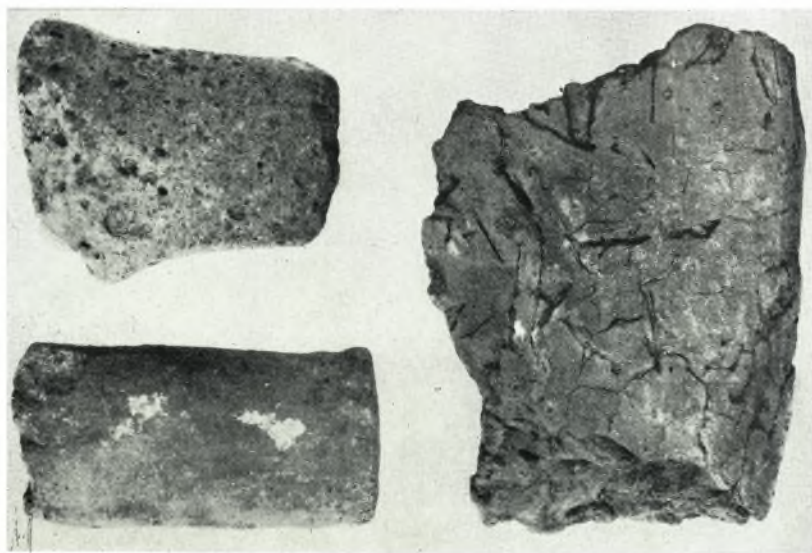
α. Ταινιοσχίμος λαβή ΠΕ Ι άγγείου με εγγράρακτον
ιχθυόακανθαν επί τής ράχσεως.

β. Ώστρακα ΠΕ ΙΙ σφαιρικών ὕδριων καὶ πρῶγων
μετὰ λοξοτήτων λαμποῦ.

γ. Ώστρακον ΠΕ ΙΙ ἐνχαράκτου πίθου.

α. Πόδες προϊστορικών ἀγγείων (ὁ ἄνω ἀριστερῶς
ΠΕ Ι) καὶ ἀπόστημα ἡχρωμένου πηλοῦ ἐστίας.

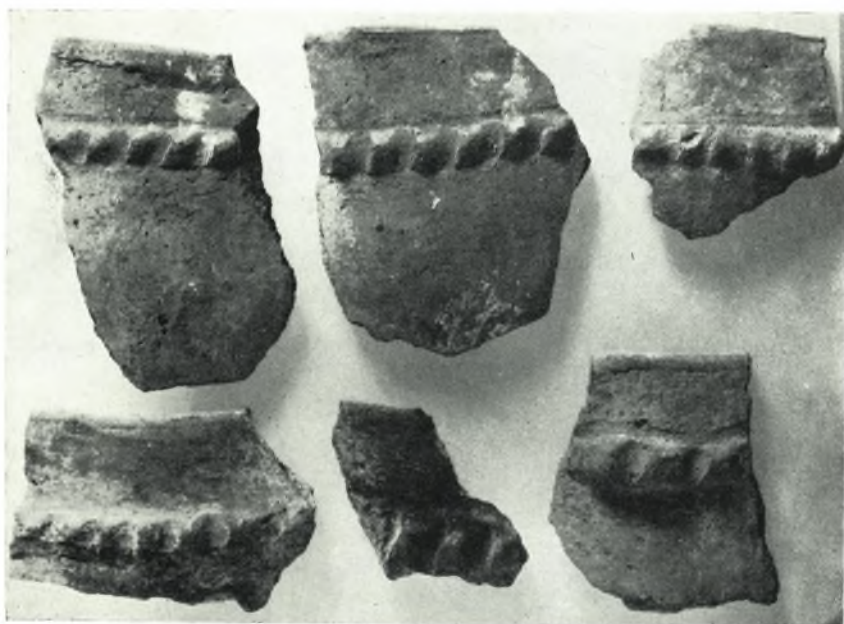
α. ΠΕ ἀμφορεὺς ἀριθ. 777.

β. ΠΕ I - II ἀγγεῖον ἀριθ. 778.

α

β

α - β. *Οστρακα ΠΕ Ι πίθων μετά πλαστικῶν ταινιῶν.

β. Κυλινδρική λαβή ΠΕ Ι άγγείου.

δ. ΠΕ ΙΙ βαθεία φιάλη άρ. 776.

α. ΠΕ όστρακα φέροντα διακοσμητικάς
ή άτομήσεις λαβών.

γ. ΠΕ όστρακα άγγείων και πόματος πυξίδος.

β. *Οστρακον ΠΕ ΙΙΙ άγγείου (άνω)
και ΜΕ τεφρών μινυτίων.

γ. *Οστρακα ΠΕ ΙΙΙ άγγείου μετά λαβών.

α. *Οστρακον ΠΕ ΙΙΙ πρόχου ή βαθείας φιάλης
μετά λαβής.

α. Γραπτά ΠΕ II ὄστρακα καὶ ΜΕ.

β

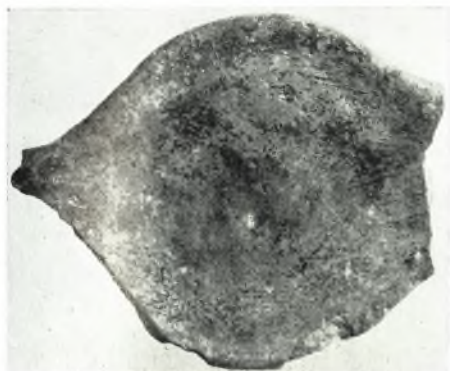
γ

α. ΠΕ και ΜΕ ἐγχάρακτα ὄστρακα.

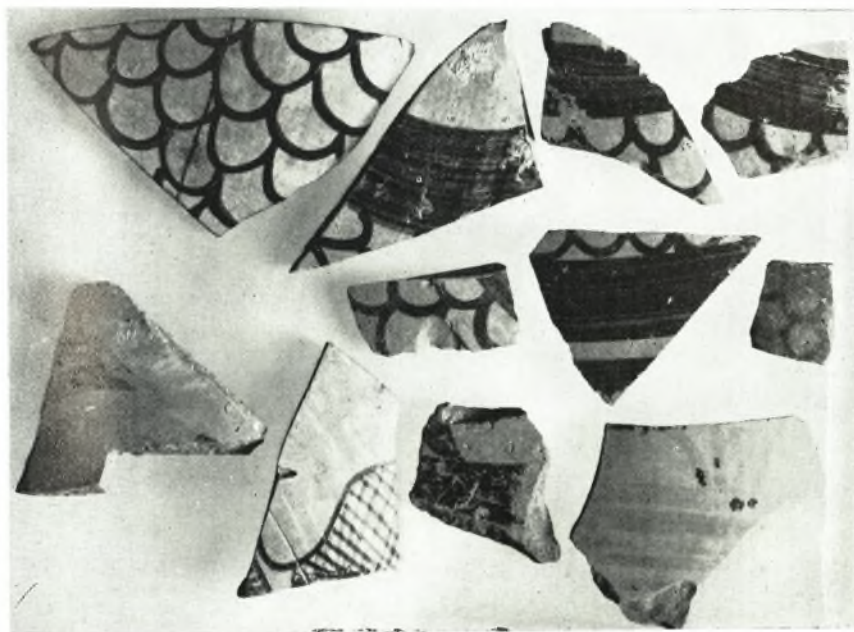
β. ΜΕ ἐγχάρακτα ὄστρακα καὶ ὄστρακον τροχηλάτου μελανῆς μινυείου κύλικος.

α. Δίσκος ἐπὶ τῆς κορυφῆς εὐμεγέ-
θους ψευδοστόμου ἀμφορέως βρα-
χυλαΐμον ΥΕ ΙΙΙΑ.

β. Κυλινδρική λαβὴ μετὰ τοῦ λαιμοῦ
ψευδοστόμου ἀμφορέως
ΥΕ ΙΙΒ - ΙΙΙΑ.

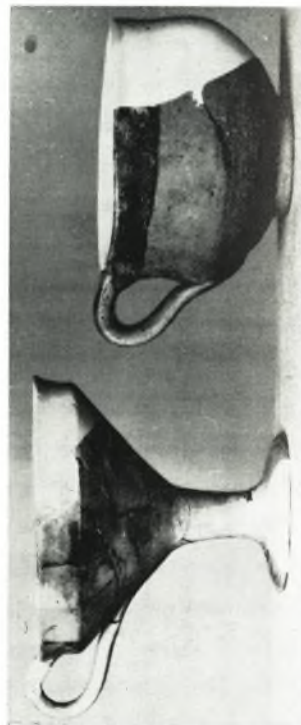
γ. Ὅστρακα ΥΕ ΙΙ - ΙΙΙΒ ἀγγείων.

α. ΥΕ ΙΙΑ ὕδρεια ἀριθ. 781.

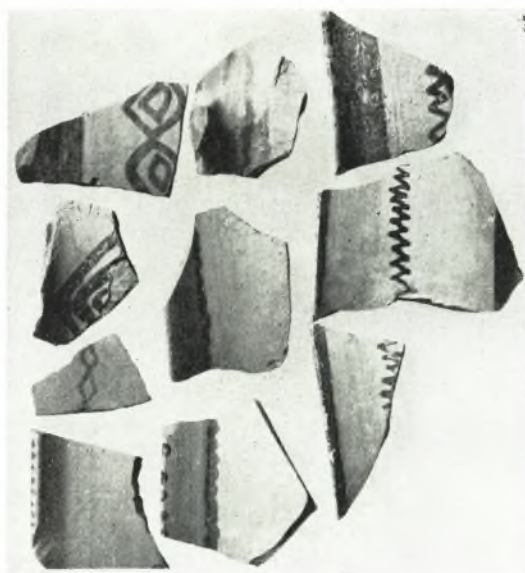
β. ΥΕ ΙΙΓ κρατήρ ἀριθ. 784.

γ. ΥΕ ΙΙΑ ὑψίπους μόνωτος κύλιξ ἀριθ. 789 καὶ ΥΕ ΙΙ μόνωτον κύπελλον ἀριθ. 786

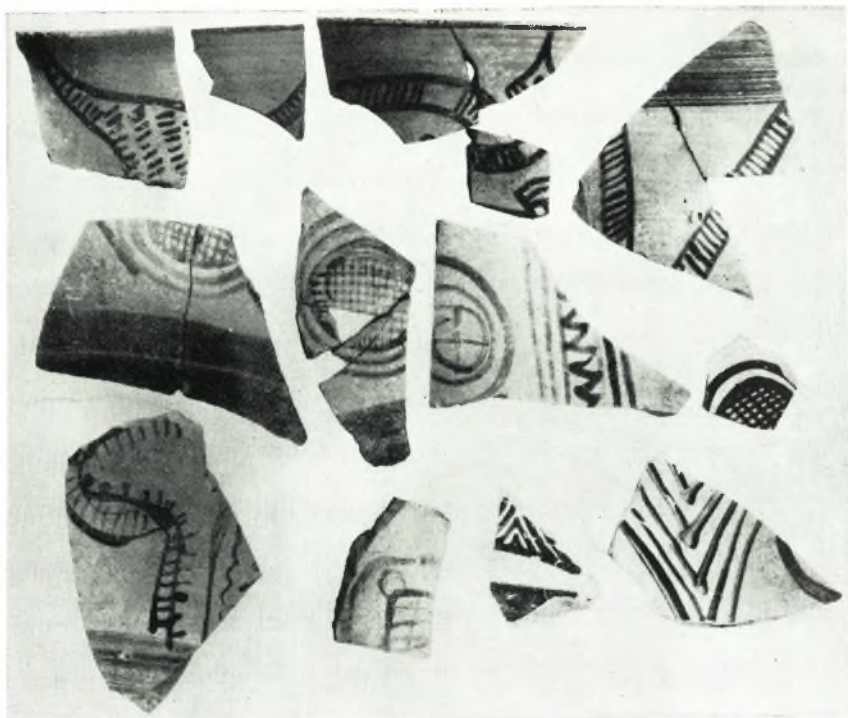
β. Ώστραα ΥΕ ΙΙΒ σάρκων.

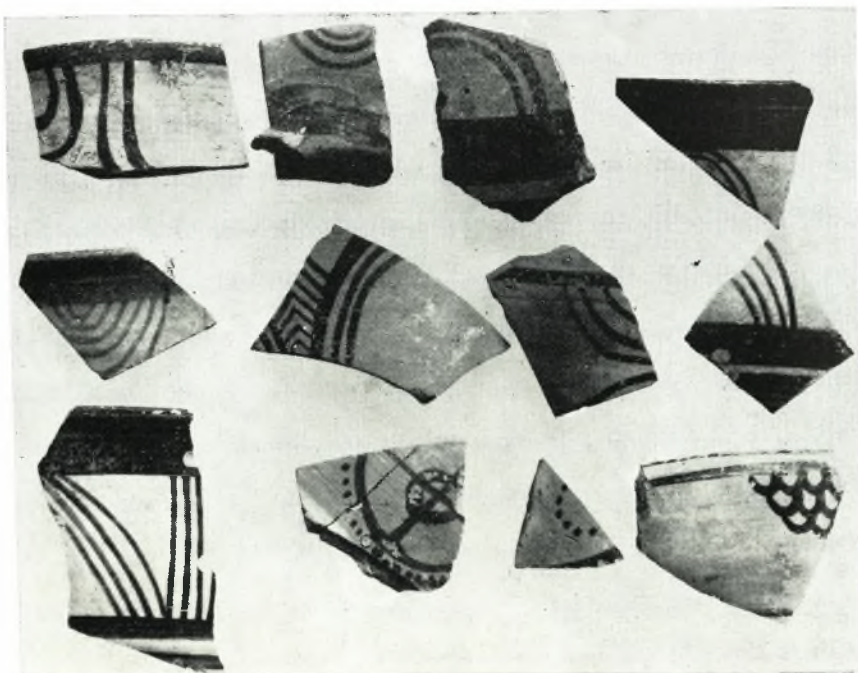
α. Ώστραα ΥΕ ΙΙΒ σάρκων καὶ μονώτου κυπέλλου.

γ. Δύο ἀποτμήματα ΥΕ ΙΙΙΑ βαθῆος κατῆρος μετὰ ὀριζοντίων κυλινδρικοῶν λαβῶν καὶ γερύρας προχοῆς.

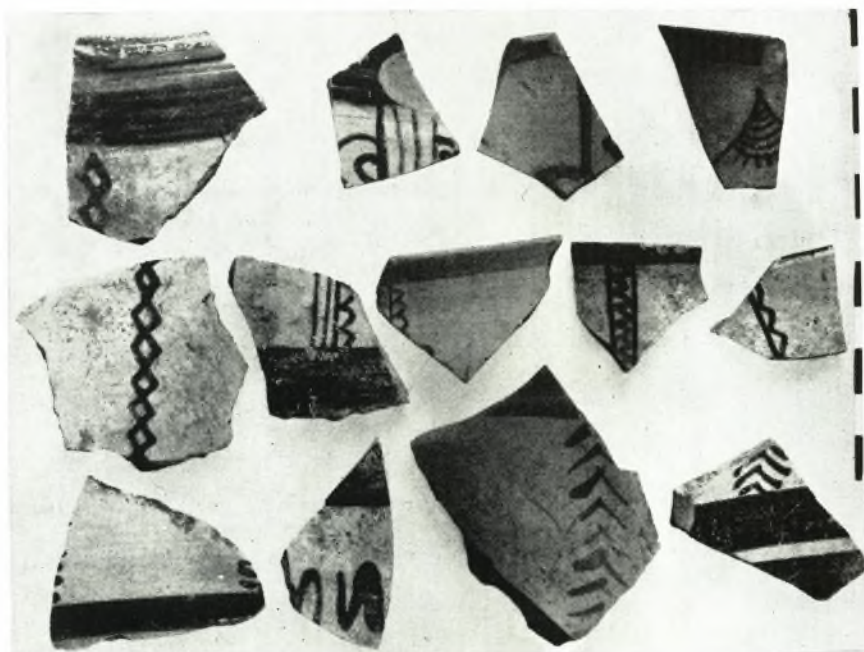
α. *Όστρακα ΥΕ ΠΙΒ σκύφων.

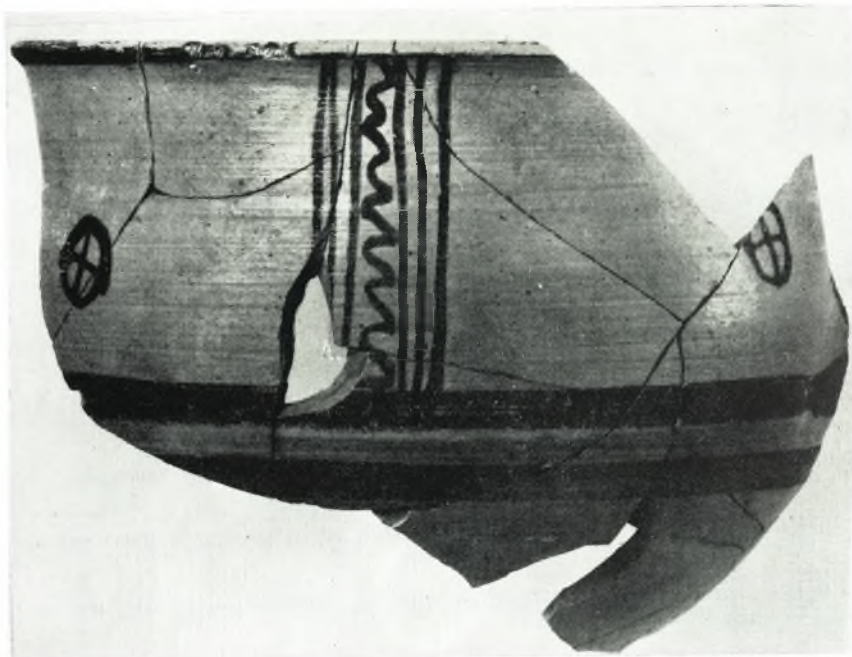

β. *Όστρακα ΥΕ ΠΙΒ σκύφων και επιπόδος κύλικος.

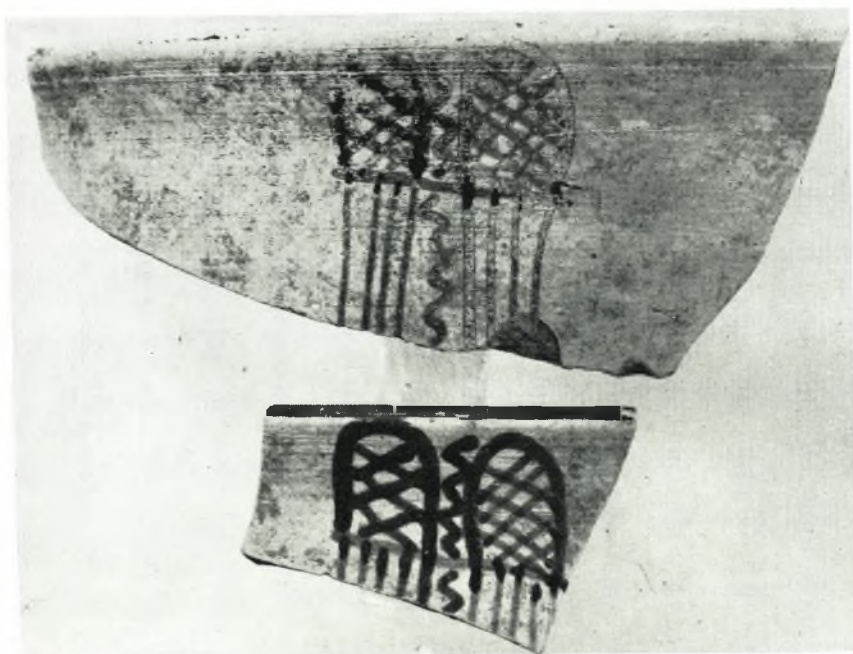

α. "Οστρακα ΥΕ ΠΙΒ σκύφων.

α. Ήμισυ ΥΕ ΠΙΒ σκύφου ἀριθ. 802.

β. Ώστρακα ΥΕ ΠΙΒ σκύφου.

β. *Οστρακα ΥΕ ΙΙΙ κρητάρων.

δ. ΥΕ ΙΙΒ κωνιζόν ποτήριον μετά
όριζοντίων λαβών.

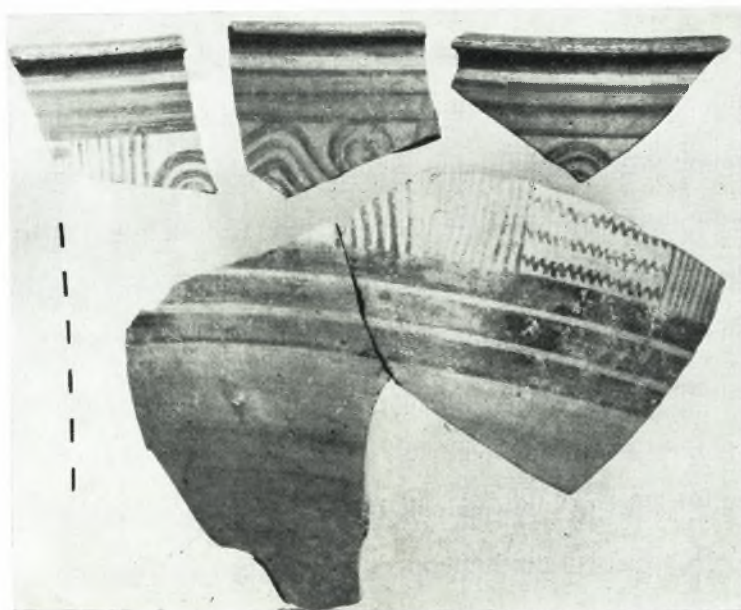
α. *Οστρακα ΥΕ ΙΙΒ - Γ κρητάρων.

γ. *Οστρακα ΥΕ ΙΙΙ κρητάρων.

α

β

α - β. "Όστρακα ΥΕ ΙΙΙ κρατήρων.

α. *Οστρακα ΥΕ ΠΙΒ σάφρων.

β. *Οστρακον ΥΕ ΠΙΙ ύψίποδος κύλικος.

α
᾽Αριθ. 797.

β
᾽Αριθ. 794.

γ
᾽Αριθ. 796.

δ
᾽Αριθ. 795.

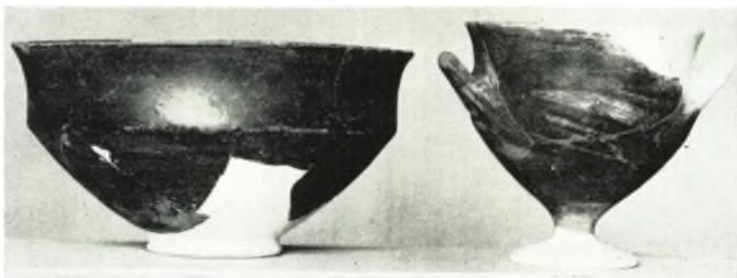
α - δ. ΥΕ ΙΙΙΒ ψευδόστομοι ἀμφορείς.

α. ΥΕ ΙΙΒ-Γ' ἀλάβαστρον μετὰ καθέτων πλευρῶν ἀριθ. 785.

β. Ὀστρακα ΥΕ ΙΙΙ ἀλαβάστρον.

γ. ΥΕ ΙΙΒ-Γ' μόνωτον κύπελλον ἀριθ. 788 καὶ ΥΕ ΙΙΙΓ βαθεῖα κύλις ἐπὶ ὕψηλῳ ποδῶς ἀριθ. 793.

α. ΥΕ ΙΙΙΓ ύδρεια ἀριθ. 782.

β. ΥΕ ΙΙΙΓ ύδρεια ἀριθ. 783.

γ. ΥΕ ΙΙΙΓ πρόχους ἀριθ. 779.

δ. ΥΕ ΙΙΙΓ ἀγγείον ἀριθ. 780.

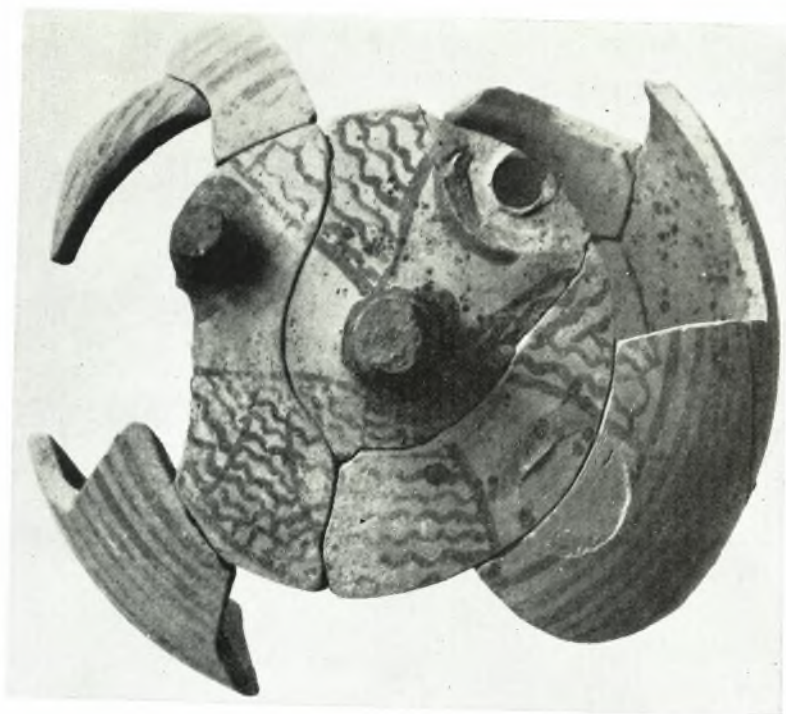

α

β

Ἀριθ. 798.

γ

Ἀριθ. 799.

Ψευδόστομοι ἀμφορείς.

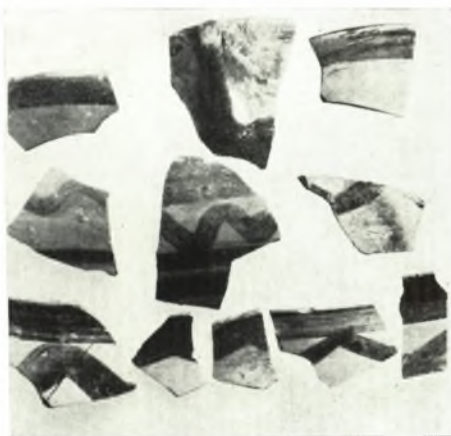
α. Πυξιδιόσχημον ἀγγεῖον τοῦ Συμπύκνου Ρυθμοῦ ἀριθ. 800.

β. Ἀποτμήματα μεγαλοπρεποῦς ΥΕ ΙΙΙΓ κρατήρος τοῦ Συμπύκνου Ρυθμοῦ.

α

β

Ἀριθ. 790.

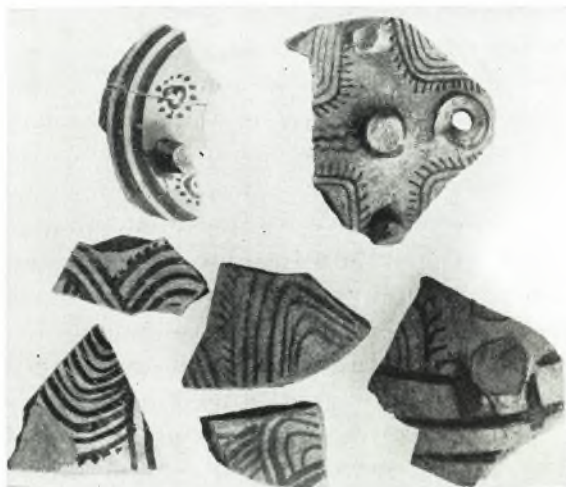
γ

Ἀριθ. 791.

*Υψίποδες κύλικες καὶ ὄστρακα ὑψιπόδων κυλίκων, σκύφων
καὶ ἀμφοροειδῶν τοῦ Ρυθμοῦ τοῦ Σιτοβολῶνος.

α

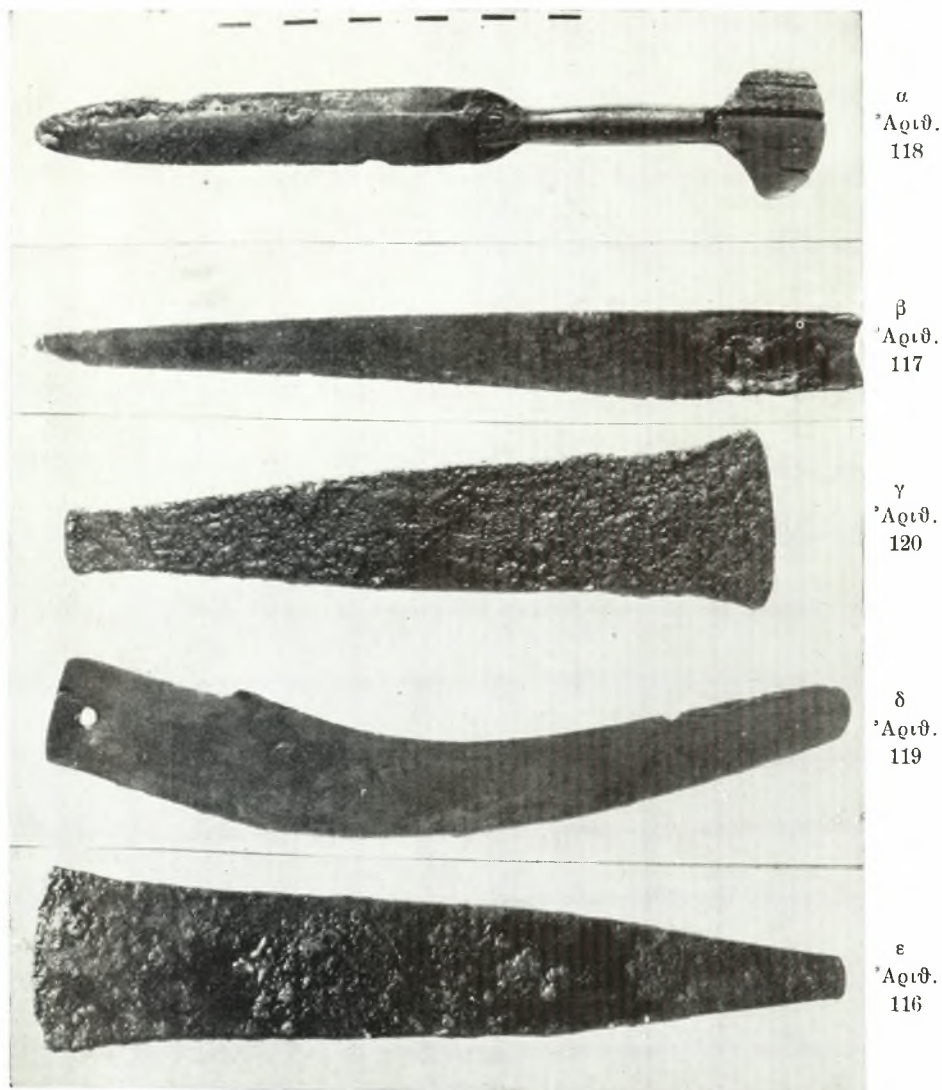
β

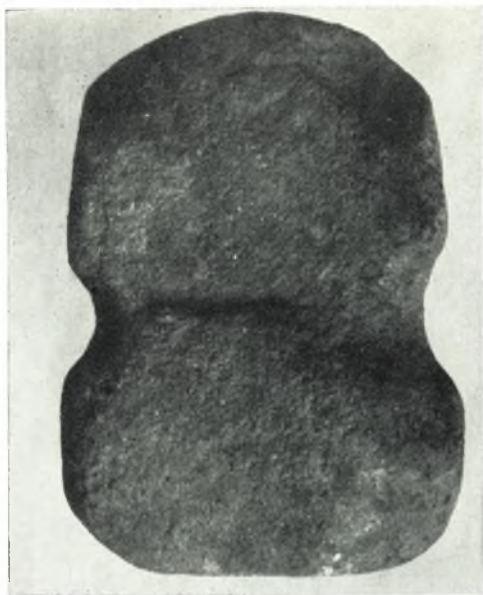
γ

Ἀριθ. 801.

ΥΕ ΙΙΒ-Γ' ψευδόστομος ἀμφορεύς καὶ ὄστρακα.

ΥΕ ΙΙΙ χαλκᾶ ὄπλα. α. Ἐγχειρίδιον μετὰ λαβῆς ἐξ ἐλεφαντοστοῦ.
β. Μονόστομον μαχαίριον. γ - ε. Σμίλαι καὶ δ. ἄρπη.

α. Πέλεκυς ἐξ ἀμμολίθου ἀριθ. 196.

β. Ἡμισυ λιθίνου τετραγμέ-
νου πελέκεως ἀριθ. 197.

γ. Ὅστρακα βυζαντινῶν ἀγγείων μετὰ θαλωδῶν χρωμάτων.

β. Τμήματα ΥΕ ΙΙΙ πηλίνων ειδωλίων
βοών άριθ. 804, 803 και 805.

α. Όστέινον άιχμηρόν άριθ. 115 και τμήματα κεράτων
έλάφου άριθ. 113 και 114.

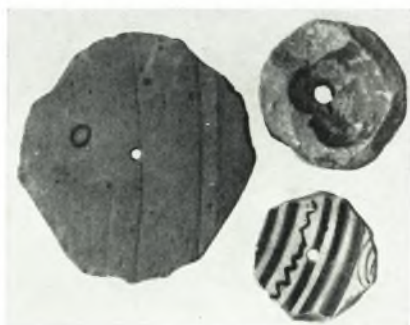
β. Ἀπηνθρακωμένοι σπόροι γυμνῶν
μικροῦ μεγέθους.

δ. Ὀστρακα ΥΕ ΠΙ κλειστῶν ἄγγειων.

α. Μόνοτον ΠΕ κυάθιον ἀριθ. 792,
πύλωνα κολυμβητικῶν ΠΕ καὶ κο-
νικὸν σφονδύλιον καὶ πηνίον.

γ. Πύλωνα δισκάκια τετραμήνα.